

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İK-YL-2006-0003

KÜTÜPHANELERDEN ÖDÜNÇ ALINAN KİTAPLARIN
TALEP FONKSİYONUNUN İNCELENMESİ
(AYDIN ve NAZILLI ÖRNEĞİ)

HAZIRLAYAN: SULTAN SALUR

DANIŞMAN: YRD. DOÇ. DR. SACİT HADİ AKDEDE

AYDIN-2006

ÖZ

Medeniyetlerin var oluşuyla temel ihtiyaç olan bilgi ögesi zamanla gelişimini sürdürmüş ve çağın gereklerine uygun olarak değişime uğramıştır. Geliştirilen bilginin basılı materyal ve elektronik ortam aracılığıyla daha geniş kitlelere ulaştırılmasında halk kütüphanelerinin rolü büyüktür. Bu çalışmada dünyada ve Türkiye'deki halk kütüphaneleri hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Talep fonksiyonu hakkında açıklama yapılarak, Aydın ve Nazilli'de bulunan halk kütüphanelerine olan talebe ilişkin bir analiz yapılmıştır. Talep fonksiyonunda; gelir, yaş ortalaması ve uzaklık değişkenler olarak belirlenmiştir. Talebin, yaş ortalaması ve uzaklıkla ters orantılı, gelire doğru orantılı olduğu sonucuna varılmıştır. Bireylerin gelirlerinin artışıyla kütüphaneye olan talep artarken, yaş ortalamasının yüksek olması ve uzaklık kütüphane talebini azalttığı gözlenmiştir.

ABSTRACT

With the existence of civilization, science has become as a main necessity which has continuously developed in the course of time and changed its self according the appropriate era. The public libraries are playing a important part in transporting the developed since via printed material and world wide web to the mass. In this regard, detailed information is given about the libraries on the world and in Turkey as precedence. An explanation about the demand function as been done, also the analysis of the demand for libraries in Aydın and Nazilli has been made. As for demand function variable income, age average and distance are determined. At the result it can be declared that the demand belong an inverse proportion according age average and distance and right proportion according the income. It was observed that the demand to libraries are growing with the increasing of individuals income, with the high age average and long distance to the library the demand to libraries has decreased the interest.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Halk Kütüphaneleri	: Public Libraries
Halk Kütüphanesinin Talep Fonksiyonu	: Public Library's Demand Function
Talep Esnekliği	: Demand Elasticity
Talep Fonksiyonu	: Demand Function

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	v
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Konunun Önemi.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı.....	2
1.3. Çalışmanın Araçları, Yöntem ve Tekniği.....	2
1.4. Çalışmanın Hipotezi.....	3
1.5. Kısıtlar.....	4
1.6. Çalışmanın Kapsamı.....	4
2. BİRİNCİ BÖLÜM: HALK KÜTÜPHANELERİ.....	6
2.1. Halk Kütüphaneleri.....	6
2.2. Halk Kütüphanelerinin Ortaya Çıkışı.....	12
2.3. Halk Kütüphanelerinin Özellikleri.....	13
2.4. Halk Kütüphanelerinin Toplum Üzerindeki Rollerini.....	14
2.4.1. Toplumsal bilincin artması ve bilgilendirme halk kütüphanelerinin rolü.....	15
2.4.2. Toplumun kalkınmasında halk kütüphanelerinin rolü.....	16
2.5. Halk Kütüphanelerinin Sorunları.....	17
2.6. Halk Kütüphaneleri ve Yerel Yönetimler.....	19
2.7. Dünya’da ve Türkiye’de Halk Kütüphaneciliği’nin Gelişimi.....	20
3. İKİNCİ BÖLÜM: HALK KÜTÜPHANELERİNİN TALEP FONKSİYONU.....	23
3.1. Talep Fonksiyonu.....	23
3.2. Talebin Esnekliği.....	26
3.3. Halk Kütüphanelerinde Talep Fonksiyonu.....	28

4. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: AYDIN İLİ VE NAZİLLİ İLÇESİ'NDEKİ HALK KÜTÜPHANELERİNİN TALEP FONKSİYONU.....	32
4.1. Tanımlayıcı İstatistikler.....	32
4.2. Regresyon Sonuçları.....	41
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
ÖZET.....	49
SUMMARY.....	51
TEŞEKKÜR.....	53
KAYNAKÇA.....	54
ÖZGEÇMİŞ.....	60

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Aydın İli Talep Fonksiyonunun Değişkenleri.....	32
Tablo 2: Nazilli İlçesi Talep Fonksiyonunun Değişkenleri.....	34
Tablo 3: Aydın İli'nin Yaş Ortalaması ve Standart Sapması.....	36
Tablo 4: Nazilli İlçesi'nin Yaş Ortalaması ve Standart Sapması.....	37
Tablo 5: Aydın İli ve Nazilli İlçesi'nin Gelir Ortalaması, Uzaklık, Yaş Ortalaması Üye/Nüfus ve Yaşın Standart Sapması.....	39
Tablo 6: Regresyon Sonuçları.....	41

1. GİRİŞ

Bu bölümde, konunun önemi, çalışmanın amacı, çalışmanın araçları, çalışmada kullanılan yöntem ve teknik, çalışmanın hipotezi, çalışma yapılırken karşılaşılan kısıtlar ve çalışmanın kapsamı hakkında bilgiler verilmiştir.

1.1. Konunun Önemi

Araştırmada, Halk Kütüphaneleri hakkında bilgiler verilerek, Aydın ve Nazilli Halk Kütüphaneleri'ne olan talep fonksiyonu oluşturulmuştur. Toplumun kalkınmasında ve gelişmesinde diğer kültürel kuruluşlara oranla daha önemli bir yeri olduğu için, halk kütüphaneleri ele alınmıştır. Şimdiye kadar halk kütüphanelerine yönelik böyle bir çalışma yapılmadığı için araştırma konusu olmuştur. Aydın İli'nin ve nüfusunun ve buna bağlı olarak kütüphane talebinin diğer ilçelere oranla daha yoğun olduğu Nazilli İlçesi'nin halk kütüphanelerinin niteliği ve kayıtlı üye sayısı incelemiştir. Talep fonksiyonundaki değişkenlerden en önemlisi uzaklık olarak belirlenmiştir.

Kütüphanelerin sağladığı hizmetler birer kamu hizmeti niteliğinde olup, fiyatlandırılmıyormuş, bedelsiz gibi görünse de aslında maliyetlerin var olduğunun bunun da kaynağının vergilerden sağlandığı belirlenmiştir.

Toplumların gelişiminde ve bireylerin eğitimlerinin sürekliliğinin sağlanmasında halk kütüphaneleri önemli roller üstlenmiştir. İlk medeniyetlerle başlayan kütüphane faaliyetleri ülkemizde de çok eskilere dayanmasına rağmen, Cumhuriyetten sonra ağırlığını çok daha fazla hissettirmiştir.

Çağdaş anlamda halk kütüphaneleri 1850'li yıllarda Sanayi Devrimi ile İngiltere'de ortaya çıkmıştır. Toplumlardaki ahlaksal bozuklukların önlenmesi, boş zamanların değerlendirilmesi ve çalışan sınıfların gelişmesinde katkıda bulunması halk kütüphanelerinin kuruluş nedenleri arasındadır. Ayrıca halk kütüphanelerinin gelişiminde demokrasi ve demokratik hakların elde edilmesi, okur-yazar oranının artması da kuruluşta önemli etkenler arasında sayılır.

Fırsat eşitliği veren, sınıf farkı yaratmaksızın tüm bireylerin serbestçe yararlanmasına olanak sağlayan halk kütüphaneleri demokratik kuruluşlardır.

Halk kütüphaneleri; cins, yaş, ırk, milliyet, din, dil, eğitim, kültür, sosyo-ekonomik düzey ve politik fark gözetmeksizin kültür ve bilginin bireyler tarafından ücretsiz olarak faydalanmasını sağlayan, toplumla bütünleşen, ayrıca toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve teknik alanda kalkınmasına yardımcı olan kuruluşlardır.

Bilgi kaynaklarını sunmakla beraber hizmet verdiği bölgede çeşitli kültürel etkinliklerin gerçekleştirilmesi, kültür işletmeciliğinin uygulanması nedeniyle de birer kültür merkezi konumundadır.

Halk kütüphaneleri aracılığıyla kendini yetiştiren ve çeşitli bilgilerle donanmış olan toplumun bireyleri, kendilerini yönetecek kişileri çok daha bilinçli bir şekilde seçebileceklerdir.

Halk kütüphaneleri toplumdaki bütün bireylerin ortaklaşa yararlanmasına açık olan kuruluşlardır. Her yaştan ve her meslekten insanların yetişmelerine, kültürlerini geliştirmelerine olanak sağladığı ve halkın üniversitesi olarak tanımlandığı için bu çalışmada özellikle halk kütüphanelerine yer verilmiştir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Yukarıda ifade edilenler doğrultusunda bu çalışmanın amacı, toplumlarda birer kültür merkezi durumunda olan halk kütüphanelerinin önemi, özellikleri, sorunları, bu sorunlara yönelik çözüm önerileri, dünyada ve Türkiye'deki durumunu inceleyerek, Aydın ve Nazilli'de bulunan halk kütüphanelerine ilişkin bireylerin talep fonksiyonunun uzaklık, yaş ve gelir değişkenlerince belirlendiğini analiz sonuçlarıyla ortaya koymaktır.

1.3. Çalışmanın Araçları, Yöntem ve Tekniği

Çalışmanın konusuyla ilgili Türkçe ve İngilizce kaynaklardan faydalanılmıştır. Ekonometrik uygulama için Eviews4 programı kullanılmıştır. Çalışmadaki analizde kullanılan veriler; Aydın ve Nazilli Halk Kütüphanesi'nden, Nüfus Müdürlüğü'nden,

muhtarlıklardan, belediyeler ve emlak komisyoncularından sağlanmıştır. Ayrıca Aydın ve Nazilli Halk Kütüphaneleri'nin yöneticileri ve personeliyle görüşmeler yapılmıştır.

Bu çalışmada bilimsel yöntemlerden birisi olan hipotezli tümdengelim yöntemi kullanılmıştır. Tümdengelim sürecini oluşturan evrensel ifadenin sınanmasına yönelik yönetime, hipotezli tümdengelim denmektedir. Genel ifadelerden hareketle, belirli sınırlandırıcı koşullar konularak, olgulara ilişkin kuramsal bilgiler ve sayıtlılarla hipotezler oluşturulur. Bu hipotezler, olgular dünyasında sınanır. Sonuçlar yine hipotezlerle karşılaştırılarak, hipotezler kabul yada reddedilir. Tümdengelimci bir yaklaşımdan hareket edilmekle birlikte, aynı zamanda somut olaylara dönülerek önermelerin hangi koşullar altında doğru olduğu sınanmaya çalışılır (Seyidoğlu,1997:12). Bu yöntemde, genel ifadelerin sınanması önem kazanmaktadır. Bunun için, genel ifadelerden test edilebilir önermeler elde edilir.

Çalışmada kullanılan bilimsel araştırma teknikleri ise literatür tarama ve ekonometrik uygulamadır.

1.4. Çalışmanın Hipotezi

Çalışmanın temel hipotezi şudur: “Halk kütüphanelerine olan talebi belirleyen değişkenler; uzaklık, gelir ve yaş ortalamasıdır.” Bu değişkenlerden en önemlisi uzaklık olarak belirlenmiştir.

Çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

“ Halk Kütüphaneleri'nin talep fonksiyonunu oluşturan değişkenler nelerdir? ”

“ Bu değişkenler talep fonksiyonunu nasıl etkilemiştir? ”

“ Uzaklığın, gelirin ve yaş ortalamasının talep fonksiyonuna etkisi nasıldır? ”

“ Özellikle bireylerin kütüphaneye olan fiziksel uzaklıkları taleplerini nasıl etkilemektedir? ”

1.5. Kısıtlar

Nicel araştırma tekniklerinden faydalanılmıştır. Aydın ve Nazilli’de bulunan Halk Kütüphaneleri’nin, Belediyelerin, Muhtarlıkların, Nüfus Müdürlükleri’nin ve emlakçıların yardımıyla veriler toplanmıştır. Aydın ve Nazilli’ye ait genel nüfus rakamı İl ve İlçe Nüfus Müdürlükleri’nden alınmıştır. Ancak mahalle bazında nüfus belirlenirken muhtarlıklara başvuru sonucu kesin rakamlara ulaşamadığı için Aydın ve Nazilli Nüfus Müdürlükleri’nden alınan seçmen sayısı üç ile çarpılarak ortalama nüfus değerleri bulunmuştur. Gelir dağılımı; muhtarlıklar ve emlakçılardan alınan mahalleler itibariyle ev kira bedellerinin ortalama değerleri alınarak hesaplanmıştır. Aydın ve Nazilli’de bulunan mahallelerin halk kütüphanesine olan uzaklıklarının bulunmasında Aydın ve Nazilli Belediyesi’nden alınan yerleşim birimlerinin gösterildiği haritalardan faydalanılmıştır. Yaş ortalaması; Aydın ve Nazilli Halk Kütüphaneleri’ndeki üye kayıt formları aracılığıyla hesaplanmıştır. Kütüphanelerin bugünkü durumunun değerlendirmek ve kütüphanelerin geliştirilmesine yönelik planlanan çalışmalar hakkında bilgi almak amacıyla Aydın ve Nazilli Halk Kütüphanelerinin yöneticileri ile görüşmeler yapılmıştır. Ancak bu kütüphaneler orta ölçekli olup, otomasyon sisteminin henüz kullanılmıyor olması nedeniyle kayıtlı bireyler hakkında verilere ulaşmada sorun yaşanmıştır. Çalışılan konunun Türkiye’de yeni bir çalışma alanı olması nedeniyle yerli kaynak bulma konusunda sorun yaşanmıştır.

1.6. Çalışmanın Kapsamı

Çalışma; Giriş, Halk Kütüphaneleri, Halk Kütüphanelerinin Talep Fonksiyonu, Aydın İli ve Nazilli İlçesi’nin Halk Kütüphaneleri’nin Talep Fonksiyonu, Sonuç ve Öneriler olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde tez konusunun önemi, amacı, yöntemi, hipotezi, kısıtları ve kapsamı hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, halk kütüphaneleri, ortaya çıkışı, özellikleri, toplumsal rolleri, sorunları, dünyada ve Türkiye’de halk kütüphanesinin konumu ve gelişimi hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde talep fonksiyonu açıklanmış ve Aydın ve Nazilli Halk kütüphaneleri'ne olan talep fonksiyonu oluşturulmuştur.

Dördüncü bölümde, model ve değişkenler belirlenerek, tanımlayıcı istatistikler açıklanmıştır. Çalışmada sıradan en küçük kareler yöntemi kullanılarak oluşturulan regresyon ve sonuçları analiz edilmiştir.

Beşinci bölümde ise araştırmanın sonuçları açıklanıp, önerilerde bulunulmuştur.

2. BİRİNCİ BÖLÜM: HALK KÜTÜPHANELERİ

Bu bölümde öncelikle halk kütüphaneleri hakkında genel bilgi verilerek, halk kütüphanelerinin ortaya çıkışı, özellikleri, toplum üzerindeki rolleri, sorunları ve yerel yönetimle ilişkisi, halk kütüphanelerinin günümüzdeki görünümü, Dünya’da ve Türkiye’de gelişimi incelenmiştir.

2.1. Halk Kütüphaneleri

Uygarlık ve kültür olgusunun çekirdeği olan bilgi ögesi, tarihsel gelişimi içinde yüzyıllar boyu değişik biçimlerde ortaya çıkararak, kil tabletlerinden papirüs rulolarına, papirüs rulolarından basılı materyale, basılı materyalden elektronik ortama ulaşmıştır (<http://kygm.kulturturizm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 26.05.2006). Basılı kitabın ortaya çıkışıyla birlikte zaten değişmekte olan bilgi, inanılmaz bir hızla değişmiş, günümüzde ise bilgi, gerçek sermaye ve zenginlik yaratan başlıca kaynak haline gelmiştir (Turgut,1996:42).

Kültür dünyasına kağıdın gelmesi ve Johannes Gutenberg’in yaklaşık 1450 yılında bulunduğu baskı makinesi ile, bilginin gelişimi ve paylaşımı hız kazanarak bilgi dünyası, yepyeni bir çağın doğuşuna neden olmuştur. Bilgi edinme gereğinin doğal ürünlerinden birisi olan kütüphane kurumu da çizgi-yazı aracılığıyla belgeselleşen bilgiyi, tüketim-üretim sistemi içinde yoğurarak bilginin paylaşımına aracı olmaktadır (Bilar.,1999:613). Geliştirilen bilginin çok daha geniş kitlelere ulaştırılmasında halk kütüphanelerinin önemi büyüktür.

Halk kütüphaneleri; insanlar arasında hiç bir fark gözetmeksizin, her tür kütüphane materyali ve çeşitli iletişim yolları aracılığıyla kültür ürünlerini ve bilgiyi insanlığın hizmetine ücretsiz sunarak, onlara ömür boyu eğitim ve boş zamanları değerlendirme olanağını veren, toplumla bütünleşip, sağlıklı kamuoyunun oluşmasına olanak sağlayan, toplumun ekonomik, sosyal, eğitsel, kültürel ve teknik kalkınmasının gerçekleştirilmesini etkileyen, dünya barışının sağlanmasına yardımcı olan demokratik kuruluşlardır (Sağlamtunç,1994:149).

Aşağıda, halk kütüphanelerinin dünyadaki konumu, sosyal ve kültürel faaliyetlerdeki etkileri, personelinin durumu, halkın bilgilenmesinde kütüphanecilerin önemi ve kütüphanelerin donanımını inceleyen araştırmaların özeti verilmiştir.

Wade (1995), çalışmasında Birleşik Krallık' taki halk kütüphanelerindeki gelişmeler hakkındaki görüşlerini belirtmiştir. UK'de halk kütüphanelerinin son derece popüler ve önemli servisler olduğunu, hizmetlerin mobil kütüphaneler aracılığıyla kırsal ve uzakta bulunan bütün şehirlere, kasabalara, köylere ulaştırılabildiğini, 150 yıl önce kütüphanelerin hizmetler için verdikleri taahhütleri bugün hemen hemen yerine getirebildiğini, kütüphanelerin toplumdaki değişikliklere ve teknolojiye cevap verebilecek yeterlilikte olduğunu açıklamıştır.

Halk kütüphaneleri tarihin bir ürünü olup, kütüphaneler bir kısım değerleri, örnekleri, kültür farklarını yansıtır ve sınıflandırır. Diğer halk kuruluşları gibi farklı siyasal sistemlerin bağlamında işlevlerini sürdürerek, çeşitli ideolojilerin, profesyonellerin varlığı yeni perspektifler oluşturmaktadır. Ve bundan dolayı kütüphaneler hakkında değişik görüşler olmaktadır. Usherwood (1996), bu makalede halk kütüphanelerindeki farklılıklar üzerinde durmuştur.

Halk kütüphaneleri kaynaklarını, geleneksel sosyal ve kültürel değerlerden, güçlü ekonomik değerlere bir çok bağıştan temin eder. Halk kütüphaneleri Kanada kültürünün ve literatürünün gelişmesine destek ve hizmet sağlar. Bu makalede Fitch and Warner (1998), halk kütüphanelerinin Kanada kültüründeki önemi ele alınarak, halk kütüphaneleri için azaltılan finansmanın ekonomi ve toplum üzerindeki etkileri ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Amerikalıların çoğunluğu bir kütüphaneden ne bekleyebileceklerini bilir ve kütüphanecilerde, ne zaman ihtiyaç duyulsa, insanları bilgilendirmeye, bireylerin doğrularını savunabilmelerinde desteklemeye hazırdır. Bu yazıda, özgürlüğü koruyan ve demokrasiyi sağlıklı tutan bir kuruluş olan halk kütüphanelerinin 21. yüzyılda özgür bir ulustaki önemi belirtilmiştir (<http://www.ala.org>, Erişim Tarihi:01.04.2006).

Al-Qallaf and Al-Azmi (2002), Kuveyt halk kütüphanelerinde mevcut olan ve kullanılan bilgi teknolojisini incelemişlerdir. Donanım-yazılım, internet gibi bağlantının sağlandığı modeller, bilgi teknolojisini geliştiren aktiviteler ve gelecekte bilgi teknolojisinde kullanılan projeksiyonlar konusuna önem verilmiştir. Kütüphanelerde uygulanmak üzere, kütüphane yöneticilerinin de desteğiyle bir anket yapılmış ve anket sonuçlarına göre kütüphaneler arasında bilgi teknolojisi açısından farklılıklar olduğu anlaşılmıştır. Kütüphane sektörünün ve bu alandaki profesyonellerin halk kütüphanelerinde bilgi teknolojisinin gelişimini engelleyen kuvvetlerin üstesinden gelinmesinde cesaretlendirmek için bazı tavsiyelerde bulunulmuştur.

Fraser et al. (2002), makalede Florida'daki halk kütüphanelerinin toplum üzerindeki faydalarını ve ekonomik etkilerini açıklamıştır. Halk kütüphanelerinin ekonomik gelişmeler üzerinde önemli katkı yaptığı belirlenmiştir. Kütüphane finansmanının vergi mükelleflerinden sağlandığını ve dolayısıyla bütçe kesintilerinden etkilenen bir kurum olduğu; bunun için halk kütüphanelerinin varlığı, finansmanının devamlılığıyla ilgili olduğu açıklanarak, gerek yerel toplumdaki halk kütüphanelerinin, gerekse resmi bir halk kütüphanesi acentesinin, eyaletin ekonomik gelişmeler üzerindeki aktif rolünü ve ekonominin gelişmesindeki etkileri bir metodolojiyle açıklanmıştır.

Rasmussen and Jochumsen (2003), Fransız kültürel sosyolog Pierre Bourdieu 'nun sosyal alandaki düşünceleri referans alınarak, bu makalede halk kütüphanelerini tanımlayan birkaç karakteristiği araştırıp, tartışmışlardır. 21. yüzyılda halk kütüphanesini görünür yapmak için ihtiyaç duyulan stratejiler belirtmişlerdir. Halk kütüphanesi sistemlerindeki değişikliklerin sıklıkla dıştan gelen faktörlerin ön ayak olduğu durumlara vurgu yapılmıştır. Halk kütüphanesinin; üye sayısı bakımından Danimarka'daki en popüler kültürel kuruluş olduğu ve kültür harcamaları için ayrılan bütçeden en büyük payı aldığı belirtilmiştir.

Oh (2003), çalışmasında Güney Kore'deki büyük bir şehirde 456 halk kütüphanesi kullanıcısının şikayetçi davranışını araştırarak ve halk kütüphanelerine başvurarak şikayetçi davranış modeli geliştirmiştir. "*Özgür Kullanım Algısı*"nın Koreli halk kütüphanesi kullanıcılarının şikayet eden davranışlarını açıklamada önemli bir değişken

olduğunu öne sürmüştür. Kullanıcı şikayeti, müşteri memnuniyetsizliğinin açık bir göstergesi olup yönetimin kullanıcılardan gelen şikayetlere odaklanmasının kütüphanelerde ve bilgi merkezlerinde problemleri çözmede ve performansın artırılmasında etkisi büyük olacağı açıklanmıştır. Şikayetlerin kütüphanelerde kullanıcılar arasındaki ilişkinin sağlamlaştırılması ve kuvvetlendirilmesi için bir fırsat olduğundan bunlara dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Matthews (2004), çalışmasında halk kütüphanelerinin değerini belirlemede kullanılan çeşitli yaklaşımları incelemiş ve etkinlik üzerine vurgu yapmıştır. Halk kütüphanelerinin değerini belirleyen ve verdikleri servislerin geliştirilmesinde kullanılan performans kriterinin önemini vurgulayarak, özellikle etkinliğin belirlenmesinde önemli rol oynayan misyon, değer, vizyon ve stratejiler üzerinde durmuştur. Kullanıcılar ve kütüphanenin kullanılış amacı, toplumun üzerinde kütüphanelerin sosyal faydaları, elektronik kaynaklar, şebekeli ağlar ve bilgi teknolojisinin kütüphanelerde kullanım alanlarının genişliğinin etkisini belirtmiştir.

Halk kütüphaneleri hemen hemen bütün toplumlarda bulunmakta ve nüfusun önemli bir oranıyla kullanılmaktadır. Bugünkü halk kütüphanelerinin hizmetleri oldukça yeni bir olgudur. Kökeni 19. y.y.'a dayanmasına rağmen halk kütüphanelerinin yayılışı savaş sonrası refah devletinin ürünüdür. Yaşanılan krizlerden etkilenilerek kütüphaneye ayrılan harcamalarda bir azalma yaşanmakta ve 1990'lı yıllarda artık kütüphane hizmetleri kurumun kendi sınırlı olanaklarıyla verilmektedir. Moore (2004), makalesinde 1850 yılından itibaren İngiltere'deki halk kütüphanelerinin gelişimini kısa analizlerle tanımlamaya çalışmıştır.

Kargbo (2005), makalesinde Sierra Leone'de yerli bilgi sistemlerini ve kütüphanecilerin üstlendikleri rolleri inceler. Sierra Leone'de kültürel, tıbbi ve ekonomik gelişmelerle ilgili derin ve ayrıntılı bilgi sistemleri vardır. Bilgilerin olabildiğince çok insan tarafından kullanmasında özellikle kütüphanecilerin önemli görevler üstlenirler. Halk kütüphanecilerinin yerli bilgi sistemlerinin yayılmasında gönüllü olarak çalışmaları ve bu servislerin gelişimini sağlayan organizasyonlar hakkında makalede çeşitli görüşler bildirilmiştir.

Aabø (2005), çalışmasında son dönemlerde geliştirilen bilgi edinme metoduna başvurarak, Norveç vatandaşlarından seçilen, halk kütüphanesinin değerini yaratan ödemeye istekli ve ödemeyi kabul eden örneklem gruplarının halk kütüphanelerini şarta bağlı olarak nasıl değerlendirdiklerini gösterir.

Locher (2005), makalesinde Almanya'daki halk kütüphaneleri için farklı ödeme planlarının etkilerini incelemiştir. Ödünç alımlar kütüphanelerin finansal gücüyle doğrudan ilgili olup ödünç almada ana belirleyiciler yayın kuruluşları ve kütüphanelerin mali kaynaklarıdır. Ödünç alımda bazı ücretler söz konusu olmaktadır. Bu açıdan sabit ücretler ödünç almada azaltıcı bir etki yaptığı açıklanmaktadır.

Juliena et al. (2005), çalışmada Kanada'daki şehre ait ve kırsal halk kütüphanelerindeki okuryazarlığın ulusal bir incelemesini yapılarak, bu hizmetlere karşı halk kütüphanecilerinin tutumlarını araştırılmıştır. Halk kütüphanelerinin okur yazarlığın gelişimindeki etkisini ve rolünü açıklanmış ve kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan halk kütüphanelerinin ilerleyen federal bilgi programındaki rolünü analiz edilmiştir. Sonuçta eğitsel yönlerin gelişiminde ve okur-yazarlığın artırılmasında halk kütüphanelerinin önemli bir yeri olduğu vurgulanmıştır.

Botera and Wedel (2005), çalışmada halk kütüphanelerinde araştırma yapılırken kaynaklara erişimin kolaylığının önemi üzerinde durularak, halk kütüphanesi koleksiyonu kullanıcıların algılama gücüyle raf sisteminde düzenlendiğinde kaynaklara ulaşımın çok daha kolay olduğu belirtilmiştir. Karışık olarak düzenlenmiş iki kütüphaneden birisinin raf sistemine geçmesiyle ödünç verme oranının arttığı görülmüştür. Bu sistemin; doğru başlıkları bulmada halka, koleksiyonu düzenleme de personele yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır. Buna benzer bir başka çalışma yapan Saarti (2002), raf düzenlemesiyle beraber internet, sözlük, fihrist gibi özel araçlardan yararlanılarak kütüphane koleksiyonundaki araştırmanın kolaylaşacağını belirtmiştir.

Shuva (2005), bilgi ve iletişim teknolojisinin, yenilikleri topluma yansıtmakta çok önemli bir rol oynadığını, bilgi ve iletişim çağında halk kütüphanelerinin rolü gelişmiş ülkelerde radikal bir şekilde değiştiğini, gelişmiş ülkelerdeki halk kütüphaneleri daha ileri ve yaygın hizmetler sağlanmakta iken gelişmekte olan ülkelerdeki halk kütüphaneleri;

gerekli finansman kaynaklarının, tecrübeli personelin eksikliği ve diğer lojistik desteğin yokluğu nedeniyle bu hizmetleri sağlayamadığını, gelişmekte olan ülkelerde halk kütüphaneleri hizmetlerin sınırlı olması nedeniyle kullanıcıların memnun edilemediğini açıklayarak, Bangladeş'teki halk kütüphanelerinin gelişimi, mevcut durumu, hizmetleri ve bilgi ve iletişim teknolojisinin geliştirilmesi için bazı tavsiyelerde bulunmuştur.

Şehirdeki halk kütüphaneleri; sistemlerinin, kütüphane malzemelerinin şubelerinde de kullanımına olanak sağlamıştır. Son yıllarda internet temelli, bilgisayar bağlantılı katalog sistemleri, kütüphane kataloglarını araştırmaya, kitap veya video seçmeye ve bunları kolaylıkla kendi şubelerine taşınmasına olanak sağladı. Böylece zaman kaybı ve nakliye giderlerinde azalmalar görülmektedir. Teslim hizmetlerine olan talep şehirlerdeki büyük halk kütüphanelerinde hızlı oranda artmaktadır. San Francisco halk kütüphanelerinde de bu yönde gelişmeler görülmektedir. Apte and Mason (2006), çalışmada San Francisco Halk Kütüphanesi'ne ilişkin optimizasyon modelleri geliştirilmiş ve kütüphanelerdeki teslim sistemlerinin faydaları üzerinde durulmuştur.

Barber et al. (2006), çalışmada, Buenos Aires ve çevresinde bulunan bölgelerdeki halk kütüphanelerinde ileri düzeyde hizmet sağlayan yeni teknolojileri kullanımı, bilgi ünitelerinin, hizmet ettiği bilgi toplumunun ihtiyaçlarına yanıt vermek için hazırlanıp hazırlanmadığının güncel durumu incelenmektedir. Kütüphanelerle ilgili genel bilgiler, kütüphanelerin kaynakları ve kaynakların finanse edilmesi, kütüphanelerdeki otomasyon sistemi ve elektronik hizmetler hakkında bir araştırma yapılmış ve gelen cevaplara göre, analizde, bilgi mübadelesinde ve geliştirilmesinde eksikliklerin varlığının, bilgi kalite kontrolünün yokluğunun, sınırlı bilgi iletişim ve teknolojinin olduğunun sonucuna varılmıştır.

Ghosh (2006), makalesinde, AIDS hastalığı nedeniyle büyük bir tehlike altında olan Hindistan Halkı'nın hastalık hakkında bilgilendirilmesinde halk kütüphanelerinin önemi üzerinde durmuştur. Bu çalışma, halkın HIV/AIDS'in tehlikelerinden toplumu haberdar etmek ve gerekli bilginin sağlanması için halk kütüphanelerine ihtiyaç olduğu anlaşılmıştır. Özellikle göçmen halkın bulunduğu bölgelerde kütüphanecilerin eksik

bilgiye sahip olan insanları bir araya getirerek bilgilendirmenin ve onlara doğru yol göstermenin önemi üzerinde durulmuştur.

2.2. Halk Kütüphanelerinin Ortaya Çıkışı

Tarihi dönemlere baktığımızda devlet adamlarının, eğitim ve dini kurumlarının, zengin kişilerin, kütüphane kurduklarını, kütüphanelerini araştırmacılara ve halka açtıklarını görmekteyiz. Ancak gerçek anlamda halka açık ilk kütüphanenin Asinius Pollio tarafından M.Ö. 39 yılında Roma'da kurulduğu sanılmaktadır. Pollio'nun amacı, çağının düşünür ve yazarlarının düşüncelerini halka benimsetmektir (Tavacı,1999:573).

Çağdaş anlamda halk kütüphaneleri 1850'li yıllarda eğitimin bir parçası ve uzantısı olarak İngiltere'de büyük düşünsel dönüşümlerin ve Sanayi Devrimi'nin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Rönesans, Reform, Hümanizm,ve Aydınlanma halk kütüphanesinin tarihsel süreçleridir.

Halk kütüphanesi ilk kurulduğunda *“işçi sınıfına okur-yazarlığın kazandırılması, geliştirilmesi, halkın kendini yetiştirmesi ve ulaşılması istenen toplumsal kalkınma için bir temel kuruluş olması”* amacını taşıyordu. Halk kütüphaneleri düşünce özgürlüğünü benimsemesi, fırsat eşitliğine olanak tanınması nedenleri ile demokrasinin toplumun her kesimine yerleşmesine yardımcı olarak, gelişmiş ülkelerde modern vatandaşlık anlayışının temel taşlarından birisini oluşturmaktadır (Sağlamtunç,1997:31).

Halk kütüphaneleri;

- Belirli bir yasa temelinde,
- Bu yasada belirtilen sağlam vergi desteği ile
- Tüm bireylere ücretsiz hizmet ilkesi ile
- Yerel yönetimin sorumluluğunda oluşturulmuştur.

2.3. Halk Kütüphanelerinin Özellikleri

Halk kütüphanelerini diğer kütüphanelerden ayıran başlıca özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- Halk kütüphaneleri tarihi, düşünce tarihinden ve ekonomi tarihinden bağımsız olarak incelenemez.
- Halk kütüphaneleri 19. yüzyılın ikinci yarısında özellikle İngiltere’de ortaya çıkmaya başlamıştır.
- Halk kütüphanesi ulusal bir yasa temelinde ortaya çıkmıştır.
- Halk kütüphanesi mali dayanakla doğmuştur.
- Halk kütüphanesi herkese eşit ve ücretsiz hizmet felsefesi ile (yani demokratik bir kurum olarak) doğmuştur.
- Halk kütüphanesi hizmeti yerel yönetim hizmeti olarak başlamıştır.
- Rönesans, onun dünya görüşü olarak Hümanizm ve onu bütünleyen bir parça olarak Reform halk kütüphanesinin doğuş sürecini başlatan düşünsel dönüşümlerdir.
- Halk kütüphanesinin doğuş sürecini belirleyen temel olgu “*bilginin serüveni*”dir. Bilginin üretimi ve tüketimi toplumsallaştığı oranda halk kütüphanesi bir gereksinim olmaktadır.
- Halk kütüphanesinin ortaya çıkışı, “*bireyin ortaya çıkışı*” sayesinde gerçekleşmiştir.
- Halk kütüphanesinin ortaya çıkış sürecini belirleyen etkenlerden birisi özgür ve eleştirel düşüncenin doğması ve gelişmesidir.

- Halk kütüphanesinin doğuşunda bilgi üretimini artıran bilimsel devrimler etkili olmuştur.
- Aydınlanma hareketi halk kütüphanesinin temel tarihsel/toplumsal kaynaklarından birisidir.
- Halk kütüphanesi düşünce tarihinin bir ürünüdür.
- Halk kütüphanesi eğitimin doğal bir parçası/uzantısı olarak doğmuştur.
- Halk kütüphanesi, eğitimin her birey için bir hak, sorumluluk ve gelişme aracı olarak algılanması sonucu doğmuştur.
- Halk kütüphanesi Sanayi Devrimi'nin ürünüdür.
- Halk kütüphanesi sanayileşmenin yarattığı sınıfların gereksinimleri sonucu doğmuştur.
- Halk kütüphanesi sanayileşmenin ürünü olan şehirleşme sürecinin parçası olarak ortaya çıkmıştır.
- Halk kütüphanesinin ortaya çıkışında Sanayi Devrimi'nin yarattığı yetişkin eğitimi ve mesleki eğitim olguları önemli rol oynamıştır.
- Halk kütüphanesi tarihsel-toplumsal koşulların ürünüdür (Yılmaz,1999:555).

2.4. Halk Kütüphanelerinin Toplum Üzerindeki Roller

Halk kütüphaneleri toplumun bilincinin artmasında, eğitimin sürekliliğinin sağlanmasında ve toplumun kalkınmasında önemli roller üstlenmişlerdir. Bunlar:

2.4.1. Toplumsal bilincin artması ve bilgilendirme halk kütüphanelerinin rolü

Günümüzde halk kütüphaneleri, öğrenme ve yönetim bakımından ait oldukları toplumun yönetsel yapısına, amaç, görev ve hizmet açısından da o toplumun sosyoekonomik düzenine bağlı olarak bazı ayrılıklar gösterir. Ancak dünyadaki bütün halk kütüphanelerinin ortak yanı, halkın her kesimine açık, kolay ulaşılabilir olması ve kullanıcılar üzerinde bir baskı yapmaksızın hizmet vermek istemesidir (www.humanity.ankara.edu.tr, Erişim Tarihi: 17.02.2006). Bilgi çağı, bilgi toplumu gibi terimlerin kullanıldığı günümüzde, bilginin tüketilmesi ve toplum bireylerine istenilen yaygınlıkta, eşitlikte ve nitelikte ulaştırılması çabalarından söz edilecekse; eğitim, kültür ve bilgi aktarımı için demokratik bir kuruluş olan halk kütüphanelerinin, böyle bir çağda haklı yerini alması zorunlu görülmektedir (Tütüncü,1996:28).

Halk kütüphanesi, yaygın eğitimin, halk eğitiminin en iyi aracı, en güçlü silahı olup, halkın bilgi, beceri, kültür alanlarındaki her çeşit gereksinimini karşılayan bir halk üniversitesidir. Halk kütüphanesi, bütün bunların yanı sıra, bütün örgün eğitim kurumlarının, zorunlu olmasa bile, gönüllü olarak hizmetinde olan bir kurumdur (Ersoy,1998:434).

Çağımızda bilgiyi bünyesinde toplayan kütüphanelerin önemi büyük ölçüde artmıştır. Ayrıca bir milletin geçmişi ile geleceği arasındaki bilgi akışını sağlamada önemli bir köprü olan kütüphaneler bilgi toplumunun ihtiyaç duyduğu bilgi kaynaklarının da başında yer almaktadır (Turgut,1996:43). Halkla bütünleşen ve toplumu bilgilendiren halk kütüphaneleri, geleceğin yetişkin okuru ile düşünen ve üreten bireylerin oluşturduğu “*Bilgi Toplumu*”nu oluşturacaklardır (Bilar,1999:620).

Bireylerin yaşadıkları yerdeki halk kütüphanesinin nerede olduğunu bilip bilmemeleri halk kütüphanesini kimlerin kullanması gerektiği ve halk kütüphanesinin hangi amaçla kullanılan bir kurum olduğuna ilişkin düşünceleri, onların halk kütüphanesi bilinçlerinin göstergesi olarak düşünülebilir (Yılmaz,2000:104). Halk kütüphaneleri; ilerleyen dönemlerde daha üstün kalitede, toplumun tüm bireylerine ve kesimlerine

ulaşarak bir yaygınlık kazanması ve Kütüphanecilik Bilimi'nin belirttiği amaçlara ulaşmasıyla demokrasi idealine daha çok yaklaşacak, dünya barışı ve insanlığın mutluluğuna hizmet etmenin gururunu duyacaktır.

2.4.2. Toplumun kalkınmasında halk kütüphanelerinin rolü

Gelişen bilimsel çalışmalar ve yeniliklerle bilgi üretimi ve ihtiyacı büyük bir hızla artarak bilginin çoğaltılması daha kolaylaşmış, kullanımı da yaygınlaşmıştır. Üretilen bilginin büyük bir hızla artması ve yaygınlaşması, bilgiyi toplayan kütüphanelerin giderek biçim ve içerik değiştirmesine, amaçlarının da değişik yönlerde gelişmesine neden olmuştur. Halk kütüphaneleri de, toplumsal değişime katkıda bulunurken, kendileri bu değişimden doğrudan etkilenerek, işlevselliklerini sürdürebilmek için gereken yenilikleri yerinde ve zamanında gerçekleştirmiştir (<http://kygm.kulturturizm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 26.05.2006).

Bir ülkedeki halk kütüphanelerinin gelişme ve toplumsal etki düzeyi, o toplumun kültürel değerlerinin kütüphane kurumunu bir gereksinim olarak içermeye düzeyi ile doğru orantılı bir ilişkiye sahip görünmektedir (Yılmaz,2000: 98).

Kütüphaneler kendilerini oluşturan toplumu yansıtır. Çağımızın ilerleyen teknolojisi ve giderek artan bilgi gereksinmesi, doğal olarak kütüphane kurumunu da etkilemiştir. Bilginin ön plana çıkması sonucu kütüphanelerde çok çeşitli materyal türleri ve hizmet biçimleri görülmeye başlanmıştır.

Halk kütüphaneleri de artık bir iletişim merkezi, kentin vazgeçilemeyecek birimleri, dolayısıyla kentin beyni ve kalbi konumundadır. Her türlü gelişmeye uyum sağlayarak yeniliklere açık olmak zorundadır (Sağlamtunç,1994:101-102).

Eğitim ve öğretime yönelik yatırımlarda olduğu gibi halk kütüphanelerine yapılan yatırımların sonuçlarını görmek zaman alır. Ancak bilgili ve kültürlü vatandaşların yetiştirilmesi için halkın üniversitesi olan bu kurumlara gereken önem verilmelidir.

2.5. Halk Kütüphanelerinin Sorunları

Kütüphanelerin gelişimini engelleyen en önemli etken mali kaynakların sınırlı olmasıdır. Diğer toplumsal kurumlarda olduğu gibi gelişim ve değişim içinde bulunan halk kütüphanelerinin işlevlerini yerine getirebilmeleri kendilerine ayrılan mali kaynakla orantılıdır. Çünkü; bina, personel, kütüphane koleksiyonunun oluşturulması gibi kütüphaneciliğin asıl sorunları ancak kaynakların yeterli olmasıyla çözüme kavuşturulabilecektir. Halk kütüphaneleri ve hizmetleri için ayrılan ödenekler toplu durumdayken yeterli gibi görünse de, kütüphanelere dağıtıldığında yok denecek kadar az olduğu görülmektedir.

Günümüz bilgi kaynaklarındaki çeşitleme ve gelişme, kütüphanelere materyal sağlama için ayrılan ödeneklerin daha da arttırılması gerekmektedir. Çağımızın ilerleyen teknolojisi ve giderek artan bilgi gereksinimi kütüphane işletmesini etkilemiş, doğal olarak harcamaları da arttırmıştır. Kütüphanelerde yer alması kaçınılmaz çok çeşitli bilgi kaynakları ve hizmet biçimleri kütüphane harcamalarını etkilemektedir. Gerekli mali kaynak sağlanamadı takdirde halk kütüphanelerinden beklenen hizmetler alınamayacaktır (www.humanity.ankara.edu.tr, Erişim Tarihi: 17.02.2006).

Kütüphanelerimizin çoğu Osmanlı İmparatorluğu döneminde inşa edilmiş, tarihi ve mimari değeri olan, ancak modern kütüphaneciliğin şartlarını taşımayan binalardır. Devletin sınırlı ödeneklerle yaptırdığı binalar hizmet için yeterli olmamaktadır. Eskimeye yüz tutmuş bu binalar ihmaller sonucu birer harabe haline gelmiştir. Işık durumu ve sağlık şartları da yeterince sağlanamamıştır. Okuma salonları loş ve karanlık, kitap depoları nem ve kitap haşarata yüzünden okuyucu tarafından arzu edilmeyen binalar haline gelmiştir. Kütüphane hizmeti amacıyla yapılan binalara olan ihtiyaç her geçen gün daha da artmaktadır.

Kütüphanelerimizin personel durumu da önemli bir sorundur. Oysa kütüphaneciliğin gelişmesi personelle doğrudan ilişkilidir. Kütüphanelerimizde çalışan memurların çoğu, bu mesleğe tesadüfen girdikleri için, kütüphaneciliğin gerektirdiği şartlara sahip değildir. Diğer dairelerde emekliliği yaklaşan, kendisinden yeterince verim beklenmeyen personelin kütüphanelerde çalışıyor olması mümkündür.

Kütüphanelerimizin koleksiyonunda bulunan eser sayısı, nüfusumuza ve diğer ülkelerde belirlenmiş standartlara göre çok düşük seviyede kalmaktadır. Nüfus artışına oranla bu alandaki açığın çok daha arttığı görülmektedir. Koleksiyonda bulunan eserler de okuyucunun ilgisini çekmekte yetersizdir. Kütüphanelerimizin yurt içinde dağılımı dengesiz olduğu için, tüm insanların bu hizmetlerden yararlanması pek mümkün olmamaktadır.

Ayrıca halk kütüphanelerinin ihtiyacını yalnızca kitapla sınırlandırmamalıyız. Şüphesiz kitap kütüphanenin temel öğesidir; ancak plak, film, mikrofilm, resim gibi malzemeler de halk kütüphaneciliğinin zorunlu ihtiyaçları arasındadır.

Halk kütüphanelerinden yararlanmadaki sınırlılığın bütün yükünü öğrencilere yıkamayız. Bu kütüphanelerimizin öğrenciler dışındaki halk kesimini çekemeyişinin başka sebeplerini bulmak gerekir. O sebepleri, sanırız, aşağıdaki sorulara verilebilecek cevaplar ortaya çıkaracaktır.

Kütüphane, hizmet sunduğu çevredeki bütün halkın kolayca ulaşabileceği bir yer ve konumda mıdır?

Kütüphanenin yapısı hizmetlerin sunulmasına elverişli; daha da önemlisi, kütüphanenin hizmetlerinden kolay rahat ve süratli yararlanmayı sağlayacak yeterlilikte midir?

Kütüphane koleksiyonu yararlanması beklenenlerin okuma, araştırma ve boş zamanlarını değerlendirme ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelik ve nicelikte midir? Bu koleksiyon günün ihtiyaçlarına göre yenilenebiliyor mu?

Kütüphane koleksiyonuna kolay ve hızlı erişim için gerekli tedbirler alınmış; yani, koleksiyon sınıflanarak yerleştirilmiş, sağlıklı bir kataloga kavuşturulmuş ve bu katalogun güncel tutulması sağlanmış mıdır?

Okuyucu kütüphaneden iş ve meşguliyet saatlerinin dışında da yararlanabiliyor mu? Yani, kütüphane resmi çalışma gün ve saatlerinin dışında da hizmete açık tutulabilmekte mi?

Kütüphane personeli nitelik ve nicelik bakımından yeterli mi?

Kütüphane halkla ilişkiler bakımlarından başarılı çalışmalar yapabiliyor mu? Yoksa içine kapalı bir kuruluş gibi mi hareket ediyor? (Sefercioğlu,1999:109-110)

2.6. Halk Kütüphaneleri ve Yerel Yönetimler

Uluslararası Kütüphane Dernekleri Federasyonu'nun dikkati çeken özelliklerinden birisi, halk kütüphanesinin kural olarak yerel yönetimler tarafından kurulup, finanse edilmesi ve işletilmesidir (Tütüncü,1996:29).

Türkiye'nin tam üyelik için çalışmalar yaptığı AB ülkeleri, ABD, Kanada ve İskandinav Ülkeleri'nde bu yönde uygulamalar mevcuttur. Türkiye'de de Kültür ve Turizm Bakanlığı halk kütüphanelerinden sorumlu bakanlık ve merkezi örgüt olarak kalıp, halk kütüphaneleri yerel yönetimlere bağlanacaktır (www.library.itu.edu.tr, Erişim Tarihi: 28.03.2006).

Halk kütüphanelerinde yürütülen hizmetin yerel niteliğini belirleyen özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

- Halk kütüphanesi hizmeti; belli bir yörede yaşayan insanların bilgi edinme, okuma ihtiyacından doğmaktadır. Bu hizmet kütüphanenin çevresinde yaşayan insanlarla ilgilidir ve hizmet büyük çoğunlukla bunlara verilmektedir.
- Her yörenin, her toplumun özel koşulları vardır. bu koşul ve özellikler toplumdan topluma farklılık gösterir. Halk kütüphanesi hizmeti yerel koşul ve özelliklerle çok yakından ilgilidir. Hizmetin biçimlendirilmesinde yörenin ihtiyaç ve özellikleri dikkate alınmalıdır.
- Belli bir yörede/bölgede yaşayan insanlar, diğer bölgelerde yaşayan insanlardan işleri, çalışma alanları, sosyal ve kültürel düzeyleri, ilgi alanları bakımından farklıdır. Ayrıca yörenin coğrafyası, iklim koşulları, soysal yapısı, geçim kaynakları kültür yaşam düzeyleri diğerlerine göre farklılık gösterebilir.

- Halkın kendisinin olan, kendi kontrol, çaba ve istekleriyle kurulan bir kütüphane halkın ilgi ve desteği ile daha başarılı olabilmektedir. Daha çok destek ve yakın ilgi başarının etkeni olacaktır.
- Yerel özellikler, kütüphane koleksiyonlarını yöreden yöreye farklı hale getirir. Kütüphane binaları yerel özelliklere göre farklı yapılarda, planlarda olmak zorundadır. Büyük şehirde bile semtten semte değişen farklılıklar olabilmektedir.
- Halk kütüphanelerinden çok çeşitli kültürel etkinlikler beklenmektedir. Her etkinliğin küçük yada büyük giderleri vardır. bunların çoğu da etkinlik sırasında ortaya çıkar. Bu umulmadık ani masrafları da devletin sınırlı bütçesiyle karşılamak kolay olmamaktadır (Tütüncü,1996:29).

2.7. Dünya’da ve Türkiye’de Halk Kütüphaneciliği’nin Gelişimi

Toplumların gelişmesinde ve sürekli eğitimlerinin sağlanmasında halk kütüphanelerinin önemi büyüktür. Kütüphane faaliyetleri dünyada ilk medeniyetlerle başlamıştır. Ülkemizde de kütüphanecilik kavram olarak çok eskilere dayanmakla birlikte halk kütüphanesi cumhuriyetten sonra işlevsel olarak ele alınmıştır (Tavacı,1999:572).

Akdede ve Kazancıoğlu (2006), Türkiye’de bulunan halk kütüphanelerinin verimliliği üzerine bir analiz yaparak; şehirlerin ekonomik ve sosyal gelişme indeksleriyle aynı şehirlerin halk kütüphanelerinin verimlilik skorları arasında negatif bir korelasyonun olduğu bulunmuştur. Bu negatif ilişki Batı’da buluna şehirlere oranla daha düşük gelişme indeksinin olduğu Doğu Bölgesi’nde önemli ve yaygındır. Bu durum gelişmiş şehirlerde bilgiye ulaşmada alternatif yerlerin olmasından kaynaklanmaktadır.

Halk kütüphanelerinin genel olarak, kamu kesimi işlevlerinden birisi olduğu, bugün artık tartışmasız kabul edilmektedir. Bu durum halk kütüphaneleri, kamusal mal veya hizmet olma niteliklerinin yanı sıra, mali kaynak sorunlarıyla da kamu maliyesinin önemli uğraşı alanlarından birisi olma durumundadır (www.humanity.ankara.edu.tr, Erişim Tarihi: 17.02.2006).

Türkiye’de halk kütüphaneleri için daimi ve tutarlı bir mali politika geliştirememiştir. Ayrılan sınırlı miktardaki ödeneklerle bir adım dahi ilerlemeleri mümkün olmayan bu hizmet kuruluşları gerilemeye mahkum bırakılmıştır.

O halde, Türkiye’de halk kütüphanelerinin gelişmesi için nasıl bir mali kaynak artışı sağlanabilir? İlk etapta şu andaki yönetim yapısı içinde mali kaynakların nasıl artırılacağı yollarının araştırılması gerekir. Halk kütüphanesi ödeneklerinin yetersizliğinin giderilmesinin ilk ve tek yolu olarak, devletin daha fazla bir ödeneği, genel bütçeden ayırması gerektiği düşünülebilir. Ancak devletin yüklendiği kamu yararlı işler içinde genel bütçeden, halk kütüphanelerine daha fazla ödenek ayıramayacaksa, başka mali kaynaklar bulunmalıdır (www.humanity.ankara.edu.tr Erişim Tarihi: 17.02.2006).

Halk kütüphanesi Türkiye’de Batı’daki örneklerinde görüldüğü gibi “*halkın bilgi merkezi*” olarak kurulmamış, geliştirilmemiştir. Kimliği tam olarak anlaşılammış, somut bir yapıya kavuşturulamamıştır. İşlevi olmayan okul kütüphanesi yerine kullanılmış, örgün eğitime destek olan yeni birim rolünü üstünkörü üstlenmiştir (Yılmaz,1997:34).

Her ne kadar nitelik açısından çok önemli olmasa da halk kütüphaneleri adına yapılan çalışmaların, yöneticilerin sık sık değişmesi nedeniyle amaçlarına ulaşamadığı gözlenmektedir. Değişen hükümetlerle beraber halk kütüphanelerinin de yöneticilerinin sürekli değişmesi nedeniyle halk kütüphaneleri giderek bağımsızlıklarını yitirmekte ve hizmet verme özelliklerini kaybederek toplumda tercih edilmeyen kuruluşlar haline gelmektedir. Kütüphanecilik alanında eğitim alan bireylerin dışında giderek her tür meslek elemanının toplandığı halk kütüphanelerinin, amacına yönelik çalışmalarını bekleyemeyiz.

Halk kütüphaneleri çalışanlarına halkla uyum sağlayabilmeleri için diğer çalışmaların yanında halkla ilişkiler seminerleri planlanmalıdır. Görevlileri, öğretim üyeleri ve öğrencilerle bir araya getirmenin yolları aranmalıdır (Sağlamtuñç,1994:114).

Özellikle son yıllarda yerel bilgi merkezi olarak yöreyle ilgili her tür politik, kültürel, sanatsal, sosyal ve eğitimle ilgili bilginin erişim merkezi işlevini yüklenmiştir. Halkın bilgiye erişip ondan yararlanmasının yanında, bilgisayar kullanımı becerilerinin de kazandırılmasına ortam sağlamaktadır. Böylece gelişmiş topluluklarda gördüğümüz

“*information super highway*” bilgi süper otoyoluna halk kütüphanesi de bağlanmaktadır. Ancak bu durumda “*bilgi otoyolu*” gerçek anlamına kavuşabilmektedir. Çünkü hem yerel merkezlerden sağlanan bilgi dünyaya açılmakta, hem de dünyadan sağlanan bilgi yerel merkezlerdeki bireye halk kütüphanesi aracılığıyla ulaşabilmektedir. Demokrasilerde her bireyin her tür bilgiye erişimi asla ödün verilemeyecek bir haktır (Yılmaz,1997:32).

İl halk kütüphanelerinde yenilikçi çalışmaların yapıldığı gözlenmektedir. İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte araştırmacı ve öğrencilerin pek uğramaz olduğu il halk kütüphaneleri yenilenmeye başladı. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın başlattığı proje ile ilk olarak kütüphanelerin bahçe duvarları yıkılıp yerine “*okuma bahçesi*” ve çocuklu ailelerin gelebilmesi için de “*oyun parkı*” yapılacak. İnternet erişim imkanı olan çay salonu ve kafeterya kurulacak. Ayrıca bakanlık, kütüphanelere 10'un üzerinde bilgisayar gönderecek (<http://www.zaman.com.tr>, Erişim Tarihi: 03.01.2006).

Diğer ülkelerde olduğu gibi halk kütüphaneleri değişen Türk toplumunun gereksinmelerine ayak uydurabildiği sürece toplumun vazgeçilmez iletişim merkezleri olarak gelecekte de var olacaklardır (Sağlamtunç,1994:114).

3. İKİNCİ BÖLÜM: HALK KÜTÜPHANELERİNİN TALEP FONKSİYONU

Bu bölümde öncelikle talep ve talep fonksiyonu açıklanmıştır. Aydın ve Nazilli Halk Kütüphaneleri'nin talep fonksiyonu oluşturulmuştur.

3.1. Talep Fonksiyonu

Talep, diğer değişkenler sabit varsayılarak (ceteris paribus varsayımı) belirli bir zaman diliminde piyasada tüketicilerin farklı fiyat düzeylerinde satın almaya hazır oldukları mal ve hizmet miktarı olarak tanımlanabilir. Bu tanımlamada ceteris paribus varsayımı, tüketicilerin bir malı satın alma arzularının fiyattan başka değişkenlere de bağlı olduğunu ifade eder (Alkin v.d., 2003: 61).

Tanımda belirtilen zaman dilimi de talep edilen miktarın az veya çok oluşu hakkında karşılaştırma yapma olanağının olması için mutlaka belirtilmelidir.

Yukarıdaki tanımda talep, öteki faktörler değişmemek kaydıyla belirli bir dönemde bir maldan çeşitli fiyatlardan satın alınmak istenen mal ve hizmet miktarları olarak nitelendirildi. Demek ki, *bir mal ya da hizmetin talebi, sadece onun fiyatına değil, aynı zamanda tanımda değişmediğini varsaydığımız faktörlere de bağlıdır*. Sabit kabul edilen bu faktörler piyasadaki *öteki mal ve hizmetlerin fiyatı (o malın rakibi olan ve o malın tamamlayıcısı olan malların fiyatları), tüketicinin geliri, tüketicinin tercihleridir*. Şu halde, *bir mal ya da hizmetten talep edilen miktar, o malın fiyatı yanında, öteki mal ve hizmetlerin fiyatına, tüketicinin gelirin, tüketicinin zevk ve alışkanlıklarına bağlıdır* (Dinler, 2000: 45).

Talep edilen miktar ile o miktarın belirlenmesini sağlayan etkenler arasındaki ilişkiyi matematiksel olarak ifade edersek talep fonksiyonunu elde ederiz.

$$X^d = f(P_x, P_c, P_s, I, E, N, Z)$$

P_x : X malının kendi fiyatı

P_c : Tamamlayıcı malların fiyatları

P_s : İkame mallarının fiyatları

I: Tüketicinin geliri

E: Tüketicinin beklentileri

N: Tüketicilerin sayısı

Z: Zevk ve tercihler

Ceteris paribus varsayımı söz konusu ise:

$X^d = f(P_x)$ şeklinde ifade edilir.

Talebi Etkileyen Faktörler

Tüketicilerin talebi üzerine etki yapan yalnızca fiyatlar değildir, daha başka faktörler de vardır. Bu faktörler kısa dönemde ve uzun dönemde olmak üzere ikiye ayrılır: Kısa dönemde talep malın fiyatına bağlıdır. Bir malın talebini etkileyen en önemli etmen o malın kendi fiyatıdır. Normal olarak bir malın fiyatı ne kadar düşükse, insanlar o maldan daha fazla talep edeceklerdir. Bunun nedeni bir kimse bir kez bir mala sahip olduğu zaman arzusunu kısmen tatmin ettiğinden, ancak daha düşük fiyattan daha fazla mal satın almak isteyecektir (Parasız, 1996: 38).

Uzun dönemde ise talep çok değişkenli bir fonksiyondur. Uzun dönemde talep; tüketicinin gelir seviyesindeki değişmelere, diğer malların fiyatlarındaki değişmelere, tüketicilerin zevk ve tercihlerindeki değişmelere, tüketicilerin beklentilerindeki değişmelere ve potansiyel alıcıların sayısındaki değişmelere bağlıdır.

a) Tüketicilerin gelirindeki değişme

Diğer değişkenler sabitken tüketicinin gelirinde meydana gelecek olan değişme, fiyat düzeyleri değişmese bile tüketicinin talep edilen mal ve hizmet miktarını değiştirecektir. Aynı fiyat düzeylerinde talep edilen mal ve hizmet miktarındaki değişmeler yeni bir talep eğrisi anlamına gelecektir. Tüketicinin gelirinde meydana gelecek bir artış, normal malların talep miktarının artmasına neden olacaktır. Bu talep eğrisinin sağa-yukarı kaymasıdır. Ters durumda ise, yani tüketicilerin gelirindeki bir azalma talep edilen mal ve hizmet miktarının her fiyat düzeyi için azalmasına neden olacak ve talep eğrisi sol-aşağıya kayacaktır. Gelir arttığında talebi artan, gelir azaldığında talebi azalan mallar **normal mal** olarak adlandırılır.

Bazı mallar vardır ki, kişilerin geliri arttığında bu malların talep edilen miktarı azalır. Gelirin artmasına karşın, talep miktarı azalan bu mallar **düşük mallar** olarak tanımlanmaktadır (Alkin v.d., 2003: 65-66).

b) Diğer malların fiyatları

Diğer malların fiyatları düşerse talep artabilir. Burada, ikame ve tamamlayıcı mallar söz konusu olur. Eğer dana eti fiyatları yükselirse tüketiciler tavuk etine yönelirler. Çünkü tavuk eti, dana etine ikame olabilir. Tamamlayıcı mallar ise ikisinin bir araya gelmesiyle faydanın artışıdır. Mesela, fotoğraf makinesi ile film tek başlarına bir fayda sağlamaz. İkisi birden iş görür ve böylece fayda sağlamış olur. Eğer film fiyatları yükselirse fotoğraf makinesi talebi azalır (Özgüven, 1997: 178).

c) Zevk ve tercihler

Bir malın talep miktarının değişmesine neden olan subjektif etmenlere “*zevk ve tercihler*” denir. Tüketicinin mallara verdiği nisbi önem değişince o mallara olan talebi artabilir, azalabilir (Türkay, 2002: 55).

İnsanlar kültür, cinsiyet, yaş, toplumsal statü olarak farklı farklıdır. Bu durum onların zevk ve tercihlerine de yansır. Ayrıca zevk ve tercihlerdeki değişmeler insanların tüketimlerini etkiler. Örneğin kültürlü bir insan için gazete, kitap okumak son derece

önemli olabilir. Zevk ve tercihlerdeki değişme sürekli ya da geçici olabilir. Örneğin dayanıklı tüketim mallarında gözlenen yeniliklere bağlı olarak bu malların tercihleri sürekli olarak değişebilir. Her durumda bir mal talebi lehine meydana gelecek zevk değişmesi talep eğrisini sağa kaydırır (Parasız, 1996: 42).

d) Tüketicilerin beklentileri

Geleceğe ilişkin beklentiler de tüketici davranışlarını etkiler. Örneğin, bir malın gelecekte fiyatının yükseleceğini beklemesi, genellikle, tüketicileri şimdiden o malı satın almaya teşvik edecektir. Örneğin, ülkede bir siyasi kriz yaşanması ihtimali, tüketicileri, bazı malların fiyatlarının gelecekte daha yüksek olacağı beklentisine itmektedir. Bu durumda fiyatlar değişmese dahi malların talep miktarı artmaktadır. Benzer şekilde bireyler ileride ucuzlayacağına inandıkları şeylerin alımını erteleyeceklerdir. Dolayısıyla bu yöndeki beklentiler ilgili malın talep eğrisini sola kaydıracaktır (Alkin v.d., 2003: 66-67).

e) Piyasadaki tüketicilerin sayısı

Nüfus artışı tek başına yeni bir talep oluşturmaz. Nüfusa katılan kişilerin satın alma gücüne sahip olmaları durumunda talepte bir artış olur.

Belli bir bölgede bir mala olan talep piyasadaki alıcıların sayısı ile yakından ilişkilidir. Alıcı sayısı arttıkça mala olan talep de artar. Tersine alıcı sayısı azaldığında malın talebi azalır. Örneğin nüfusu hızla artan İstanbul, Bursa, İzmir vb. kentlerimizde çeşitli malların talebinin arttığını kolayca söyleyebiliriz (Parasız, 1996: 43).

3.2. Talebin Esnekliği

Talep veya talep eğrisi bir malın fiyatları ile bu maldan talep edilen miktarlar arasındaki fonksiyonel ilişkinin ifadesidir. Talep eğrisi üzerinde hareket edildikçe fiyatlar değişmekte, buna bağlı olarak da talep edilen miktarlar değişmektedir. Ancak fiyatlardaki değişme karşısında miktarda meydana gelen değişimin derecesi her zaman aynı olmamaktadır. Bazı durumlarda fiyattaki önemsiz bir değişme talep miktarında büyük değişmelere yol açmakta, bazı durumlarda ise fiyattaki önemli değişmeler talep

miktarlarını az etkilemektedir. İşte, belli bir talep eğrisi için, talep miktarının fiyattaki değişmeler karşısındaki duyarlılığı talep esnekliği kavramıyla ifade edilir (Türkay,2001:61).

Talep kavramı açıklanırken malın fiyatından başka her şey sabit kabul edildiği için talep miktarını etkileyen tek değişken talebi söz konusu olan malın fiyatıdır. Bu durumda yalnızca fiyat göz önünde bulundurularak esneklik açıklanmaya çalışılırsa bu tanım talebin fiyat esnekliği olur.

Talebin fiyat esnekliği, bir malın talep edilen miktarının bu malın fiyatına karşı duyarlılığının ölçüsüdür. Talebin fiyat esnekliği, bir malın talep edilen miktarındaki yüzde değişimin o malın fiyatındaki yüzde değişmeye oranlanmasıyla bulunur.

Fiyat dışındaki diğer faktörlerde meydana gelecek değişmeler karşısında talebin göstereceği tepkiyi belirlerken gelir esnekliği ve çapraz talep esneklikleri kullanılır.

Gelir esnekliği, parasal gelirden yüzde bir oranındaki bir değişiklik sonucu talep miktarında meydana gelen yüzde değişimdir. Gelir arttığı zaman talep artıyorsa, gelir esnekliği pozitif bir sayı olarak elde edilecektir. Bu tür mallar normal mallar olarak nitelendirilir ve malların çoğunluğu bu tanımlamaya uymaktadır. Ancak bazı mallar vardır ki, gelir arttığı zaman bunların talebinde azalma olur. Bu durumda gelir esnekliği negatiftir. Negatif gelir esnekliği olan mallar düşük mal olarak tanımlanır (Alkin v.d., 2003:107).

Çapraz talep esnekliği, bir malın fiyatındaki yüzde değişimin bir başka malın talep miktarında neden olduğu yüzde değişmeye ilişkin bir ölçüttür. Ve A malı miktarındaki yüzde değişimin B malı fiyatındaki yüzde değişmeye oranı şeklinde hesaplanır. Çapraz talep esnekliği ikame mallar için pozitif, tamamlayıcı mallar için negatif değer alır (Alkin v.d., 2003:107).

Talep esnekliğini; malların lüks veya zorunlu olması, gelirin yüzdesi, malların ikame edilebilir olması, zaman gibi faktörler etkiler.

- Lüks Mallar-Zorunlu Mallar: Elektrik ya da tuz gibi malların talepleri az esnektir. Bu mallar zorunlu mallardır. Çünkü bu mallara her zaman talep vardır. Genellikle lüks malların talebi esnektir. Örneğin dış ülkelere seyahatin talebi esnektir. Fiyatlar yükseldiğinde tüketiciler bunlardan satın alımlarını durdurabilirler.
- Gelirin Yüzdesi: Aile bütçesi içinde büyük yer tutan malların talebi, küçük yer tutan malların talebine göre daha esnektir. Örneğin, konut talebinin esnekliği kurdanının talep esnekliğinden daha fazladır. Alıcılar yeni bir ev alırken yapılacak küçük bir fiyat indirimi için haftalarca süren pazarlık yaparken, kurdanın fiyatındaki yüzde 50'lik bir artış fark edilmeyebilir.
- İkame Edilebilirlik: Kolayca ikame edilebilen malların talep esnekliği ikame edilmesi zor olan mallara göre daha büyüktür. Şeker ve tuzu ele aldığımızda, her ikisi de zorunlu mal olup bütçede çok önemli bir yer tutmamaktadır. Ancak şeker tuza oranla daha esnek talebe sahiptir. Çünkü şekerin örneğin bal gibi bir ikamesi olmasına karşın tuzun ikamesi yoktur.
- Zaman: Zaman ne kadar uzun ise, talep daha esnek olmaktadır. Örneğin, eğer benzin fiyatları yükselirse, mevcut arabalarla daha az kilometre yapıldığı için satın alınan miktarda ani düşüş olabilir. Ancak sürücülerin arabalarını daha küçükleriyle değiştirmeleri yapımçıların da daha az benzin harcayan araba yapmaları zaman alacaktır. Bu durum sağlandığında benzin talebi düşecektir. O halde uzun dönemde kısa döneme göre talebin fiyata duyarlılığı daha fazladır (Parasız,1991:77-79).

3.3. Halk Kütüphanelerinde Talep Fonksiyonu

Løyland and Ringstad (2006), çalışmalarında Norveç Halk Kütüphaneleri'nin talebini inceleyerek, kütüphaneye olan talep fonksiyonu oluşturmuşlardır. Talebin uzaklığa bağlı olduğu belirlenerek, talep fonksiyonunda ulaşım maliyetlerine önem verilmiştir. Forrest et al. (2000), çalışmada, özellikle tiyatrolar için talep fonksiyonunda uzaklık bir değişken olarak alınmıştır.

Palmer (1982) ve Van House (1983), da kütüphane hizmetlerinin kullanımında uzaklık ve ulaşım maliyetini ele alıp, bunları gölge fiyatı cinsinden incelemişlerdir. Burada kütüphaneleri kullananların herbirinin uzaklık cinsinden gölge fiyatının farklı ve önemli olduğunu belirtmişlerdir. Fiyat yükseldiğinde ve uzaklık arttığında kütüphane hizmetine olan talebin azalacağı sonucuna varmışlardır.

Çalışmada Aydın ve Nazilli Halk Kütüphaneleri'ne olan talep fonksiyonu belirlenmeye çalışılmıştır.

Halk kütüphanelerine olan talep fonksiyonu;

$$T_{HK} = f(U, G, Y, D)$$

olarak belirlenmiştir.

Bu talep fonksiyonunu belirleyen değişkenlerden U; mahalle bazında nüfusun yoğun olduğu yerleşim yerlerinin kütüphaneye olan uzaklığını, G; ev kiralari göz önünde bulundurularak belirlenen bireylerin gelirlerini, Y: halk kütüphanelerine kayıtlı üyelerin yaş ortalamasını, D ise bölgesel kukla değişkeni ifade etmektedir.

Talep fonksiyonu oluşturulurken kullanılan uzaklık, gelir, yaş ortalaması ve bölgesel kukla değişkenleri, Aydın ve Nazilli'de bulunan mahalleler arasında önemli ölçüde farklılık gösterdiği için modele dahil edilmiştir.

Uzaklıkla talep fonksiyonu arasındaki ilişki; ulaşım kolaylığı, kütüphaneye gitmenin zahmetli bir iş olarak görülmesi, kütüphaneler alternatif olan yerlerin mevcut olması gibi nedenlere bağlıdır. Halk kütüphanelerine olan talebin belirleyen asıl değişken uzaklıktır. Burada uzaklık bir fiyat, bedel değişkeni olarak görülmüştür. Kütüphaneye giderken ulaşım araçlarının kullanılması maliyetli olduğu için talebi azaltıcı yönde etki yapmaktadır.

Gelirle kütüphanelere olan talep ilişkisi belirlenmesinde bireylerin bilinç düzeyi etkili olabilir. Aynı zamanda geliri yüksek olan bireyler kütüphaneye giderken ulaşım maliyetlerine daha rahat katlanabildikleri ve kendi olanaklarıyla da kütüphaneye gitme şansına sahip oldukları için, kütüphaneye olan talepleri düşük gelirlilere oranla daha yüksek olmaktadır.

Yaş ortalaması gençlerin mi yoksa yetişkinlerin mi kütüphanelerden daha fazla yararlandığını, boş zamanlarını daha çok geçirdiklerini belirlemek için fonksiyonda kullanılmıştır.

Ayrıca fonksiyonda bölgesel kukla değişken kullanılmıştır. Aydın ve Nazilli Halk Kütüphaneleri'nden hangisinin daha çok talep edildiğini saptayabilmek için bu değişken kullanılmıştır.

Halk kütüphanelerine olan talebin belirlenmesinde; kütüphanelerin fiziki koşulları, kütüphanelere alternatif olan yerler ve eğitim seviyesi gibi değişkenler de etkili olmaktadır. Büyük şehirlerdeki halk kütüphaneleri ele alınmış olsa idi bu değişkenler belirleyici olacaktı. Ancak Aydın ve Nazilli gibi orta ölçekli yerleşim yerlerinde, mahalleler bazında çok fazla değişiklik olmadığı, mahallelerin homojen bir özellik gösterdiği, ikame ve tamamlayıcı mallar arasında çok fazla farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bu değişkenler varyasyon olmadığı için fonksiyona dahil edilmemiştir. Bu nedenle mahallelerde yaşayan bireylerin yaş ortalaması, mahallelerin halk kütüphanelerine olan uzaklığı ve mahallerin gelir seviyeleri birbirinden önemli ölçüde farklılıklar gösterdiği için talep fonksiyonuna dahil edilmiştir.

Bir ekonomik değişkenin bir başka ekonomik değişkene karşı olan duyarlılığın ölçümünde esneklik kullanılır.

Halk kütüphanelerine olan talebin esnekliğinin bulunmasında gelir ve fiyat esnekliği temel alınarak çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bittlingmayer (1992), Almanya'da yaptığı çalışmada fiyat esnekliğini -2, Hjorth et al (2000), Danimarka'da yaptığı çalışmada fiyat esnekliğini -1.4 gelir esnekliğini 1.8, Prieto-Rodriguez (2004) İspanya'da

fiyat esnekliğini -1.65, Løyland and Ringstad (2006) Norveç'teki çalışmasında gelir esnekliğini 1.3 olarak bulmuştur.

Aydın ve Nazilli Halk kütüphanelere olan talebin esnekliğini bulabilmek için;

$$T_{HK} = f(U, G, Y, D) \quad (1)$$

olarak belirlediğimiz talep fonksiyonunda yer alan değişkenlerin ln'lerini alarak ve bağımlı değişkenle bağımsız değişkenler arasında doğrusal bir ilişki olduğunu varsayarak 1 numaralı denklemi aşağıdaki gibi yazabiliriz. Böylece tahmin edilen katsayılar da herbir bağımsız değişkenin kütüphaneye üye olmanın esneklik değeri bulunmuş olur.

$$\ln T_{HK} = \alpha_0 + \alpha_1 \ln U_{it} + \alpha_2 \ln G_{it} + \alpha_3 \ln Y_{it} + \alpha_4 D + u_{it} \quad (2)$$

bu fonksiyonda $\alpha_0, \alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \alpha_4$ birer katsayı olup, D bölgesel kukla değişkenini, u_{it} hata terimini ifade etmektedir. α_1 katsayısı, uzaklığın esnekliğini; α_2 katsayısı, gelirin esnekliğini; α_3 katsayısı ise yaş ortalamasının esnekliğini göstermektedir. Analize göre; gelir esnekliği 0.29, uzaklığın esnekliği -0.24, yaş ortalamasının esnekliği ise -2.13 olarak bulunmuştur.

Analize göre; gelir esnekliği 0.29, uzaklığın esnekliği -0.24, yaş ortalamasının esnekliği ise -2.13 olarak bulunmuştur.

Böylece, halk kütüphanelerine olan talebin; uzaklığa, gelire ve yaş ortalamasına duyarlılığı belirlenmiş olmaktadır.

4. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: AYDIN İLİ VE NAZILLİ İLÇESİ'DEKİ HALK KÜTÜPHANELERİNİN TALEP FONKSİYONU

Bu bölümde fonksiyonu belirleyen değişkenler açıklanmış ve regresyon sonuçları incelenmiştir.

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Halk kütüphanelerine olan talep fonksiyonunu belirlerken kullanılan veriler; Aydın ve Nazilli'de bulunan Halk Kütüphaneleri'nin, Belediyelerin, Muhtarlıkların, Nüfus Müdürlükleri'nin ve emlakçıların yardımıyla toplanmıştır. Toplam nüfus sayısı, Aydın ve Nazilli'deki Nüfus Müdürlükleri'nden alınmıştır. Mahalleler bazında nüfus belirlenirken muhtarlıklara başvuru sonucu kesin rakamlara ulaşamadığı için Aydın ve Nazilli Nüfus Müdürlükleri'nden alınan seçmen sayısı üç ile çarpılarak ortalama nüfus değerleri bulunmuştur. Gelir dağılımı; muhtarlıklar ve emlakçılardan alınan mahalleler itibariyle ev kira bedellerinin ortalama değerleri alınarak hesaplanmıştır. Aydın ve Nazilli'de bulunan mahallelerin halk kütüphanesine olan uzaklıklarının bulunmasında Aydın ve Nazilli Belediyesi'nden alınan yerleşim birimlerinin gösterildiği haritalardan faydalanılmıştır. Kütüphaneye kayıtlı olan bireylerin yaşları ise Aydın ve Nazilli Halk Kütüphaneleri'ndeki kayıt formlarından yararlanılarak hesaplanmıştır.

Halk kütüphanelerine olan talep fonksiyonunu belirlerken kullanılan veriler aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1: Aydın İli Talep Fonksiyonunun Değişkenleri

AYDIN	Ortalama Değer	Standart Sapma	Minimum Değer	Maksimum Değer
Üye/Nüfus	0.004639545	0.002306992	0.0005	0.0088
Gelir	278.1818182	81.04298469	100	450
Uzaklık	13.43181818	7.348623866	4.2	30.2

Yukarıdaki tablo Aydın için kayıtlı üye sayısının mahallenin nüfusuna oranının, gelirinin ve mahallelerin Halk Kütüphanesi'ne olan uzaklığın ortalama değeri, standart sapması, minimum-maksimum değerleri hesaplanarak oluşturulmuştur. Üye sayısı, kütüphaneye kayıtlı bireylerin listelerinin Aydın Halk Kütüphanesi'nden alınarak bulunmuştur.

Aydın Halk Kütüphanesi orta ölçekli bir kütüphane olup, 2005 yılı itibariyle 757 kayıtlı üyeye sahiptir. Aydın Nüfus Müdürlüğü'nden alınan verilerde Aydın'ın nüfusunun 159854 olduğu belirlenmiştir. Ancak mahallelerde kaç kişi yaşadığı hakkında kesin veriler bulunmamaktadır. Bunun için yine nüfus müdürlüğünden alınan seçmen sayısının üç katı alınarak her bir mahallede kaç kişinin yaşadığı hesaplanmıştır. Mahallelerin kendi içinde çok detaylı araştırma yapılmadığı için nüfusun, mahallenin her yerinde eşit olarak dağıtıldığı varsayılmıştır. Gelir; Aydın'da bulunan 22 mahallenin ev kiralari baz alınarak ortalama bir değer olarak hesaplanmıştır. Gelir hesaplanırken de Aydın'da yaşayan insanların tamamına ulaşmanın zorluğu nedeniyle, mahallelerdeki bireylerin gelirlerinin aynı olduğu varsayılmıştır. Uzaklık ise Aydın Belediye'sinden alınan yerleşim birimlerinin gösterildiği haritadan faydalanarak; mahalledeki nüfusun yoğun olduğu bölgelerin kütüphaneye olan uzaklığının ölçülmesiyle bulunmuştur. Değerlerin, ortalamadan ne kadar uzaklaşmış olduğunun ölçüsünü bulmak için de standart sapma kullanılmıştır.

Aydın için hazırlanan Tablo 1'deki verilere göre, kayıtlı üye sayısının mahalle nüfusuna oranlandığında; ortalama değer 0.004639545, standart sapmanın 0.002306992, minimum değer 0.0005 ve maksimum değer 0.0088 olduğu görülür. Aydın'da bulunan 22 mahalledeki ev kiralari baz alınarak belirlenen gelir; ortalama değeri 278.1818182, standart sapması 81.04298469, minimum değeri 100 ve maksimum değeri 450 olarak hesaplanmıştır. Harita aracılığıyla mahalledeki nüfusun yoğun olduğu bölgenin kütüphaneye olan uzaklığında ise ortalama değer 13.43181818, standart sapma 7.348623866, minimum değer 4.2 ve maksimum değer 30.2 olarak belirlenmiştir.

Tablo 2: Nazilli İlçesi Talep Fonksiyonunun Değişkenleri

NAZILLİ	Ortalama Değer	Standart Sapma	Minimum Değer	Maksimum Değer
Üye/Nüfus	0.0056	0.001750238	0.0016	0.01
Gelir	228.9473684	87.10751574	100	350
Uzaklık	17.00526316	8.261656666	1.7	33.4

Tablo 2, Nazilli'deki; üye sayısı/ mahallenin nüfusu, gelir ve Halk Kütüphanesi'ne olan uzaklık değişkenlerinin ortalama değeri, standart sapması, minimum-maksimum değerleri hesaplanarak oluşturulmuştur. Üye sayısı, kütüphaneye kayıtlı bireylerin listelerinin Nazilli Halk Kütüphanesi'ndeki kayıtlı üyelerin listelerinden alınmıştır.

Nazilli Halk Kütüphanesi, 2005 yılı itibariyle 568 kayıtlı üyeye sahip orta ölçekli bir kütüphanedir. Nazilli Nüfus Müdürlüğü'nden alınan verilerde Nazilli'nin nüfusunun 105700 olduğu belirlenmiştir. Mahalle bazında kaç kişi yaşadığı hakkında kesin rakamlara ulaşılamadığı için nüfus müdürlüğünden alınan seçmen sayısının üç katı alınarak her bir mahallenin nüfusu hesaplanmıştır. Mahallelerin kendi içinde çok detaylı araştırma yapılamadığı için, nüfusun, mahallenin her yerinde eşit olarak dağıtıldığı varsayılmıştır. Gelir hesaplanırken mahallelerin ev kiralari göz önünde bulundurulmuştur. Gelir hesaplanırken de Nazilli'de yaşayan insanların tamamına ulaşmanın zorluğu nedeniyle, mahallelerdeki bireylerin gelirlerinin aynı olduğu varsayılmıştır. Uzaklık ise Nazilli Belediye'sinden alınan haritadan faydalanarak; mahalledeki nüfusun yoğun olduğu bölgelerin kütüphaneye olan uzaklığının ölçülmesiyle bulunmuştur. Değerlerin, ortalamadan ne kadar uzaklaşmış olduğunun standart sapma kullanılarak hesaplanmıştır.

Yukarıdaki tablodaki verilere göre, kayıtlı üye sayısı/mahalle nüfusunun; ortalama değerin 0.0056, standart sapmanın 0.001750238, minimum değerin 0.0016 ve maksimum değerin 0.01 olduğu görülür. Ev kiralari baz alınarak belirlenen gelirin; ortalama değeri 17.00526316, standart sapması 87.10751574, minimum değeri 100 ve maksimum değeri 350 olarak belirlenmiştir. Kütüphaneye olan uzaklığında ise ortalama değeri 13.43181818, standart sapma 8.261656666, minimum değeri 1.7 ve maksimum değeri 33.4 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3: Aydın İli'nin Yaş Ortalaması ve Standart Sapması

AYDIN		
Mahalle Adı	Yaş Ortalaması	Yaşın Standart Sapması
Adnan Menderes	24.1818	9.0060
Ata	21.9791	8.5589
Cuma	28.7058	11.8203
Cumhuriyet	28.2631	15.2616
Efeler	24.5	11.9380
Fatih	24.6667	12.7924
Girne	22.1914	11.8002
Güzelhisar	22.8367	9.2293
Hasan Efendi/Ramazan Paşa	27.7419	12.9588
Ilıcabaşı	24.5	6.5345
İstiklal	17.8571	6.0670
Kemer	23.1052	9.7618
Kurtuluş	24.8301	13.3268
Köprülü/Veysi Paşa	28.0769	15.0469
Mesudiye	24.0333	12.5436
Meşrutiyet	22.6282	12.0853
Mimar Sinan	25.7333	15.4802
Orta	22.25	11.0399
Osman Yozgatlı	22.3793	9.5894
Yedi Eylül	21.8909	9.6083
Zafer	24.2857	14.2886
Zeybek	19.6667	6.9282
MİNİMUM DEĞER	17.8571	6.0670
MAKSİMUM DEĞER	28.7058	15.4802

Tablo 4: Nazilli İlçesi'nin Yaş Ortalaması ve Standart Sapması

NAZILLI		
Mahalle Adı	Yaş Ortalaması	Yaşın Standart Sapması
Altıntaş	23.4285	15.9705
Aydoğdu	18.125	7.72407
Cumhuriyet	20.0667	9.9781
Çapahasan	16.2778	3.1772
Dumlupınar	15.7857	6.9190
İstiklal	15.75	3.5707
Karaçay	17.1612	5.5383
Kurtuluş	16.9230	8.2555
Muammer Aksoy	21.5333	9.3569
Pınarbaşı	19.5	7.8937
Sanayi	16.2222	3.9616
Sümer	19.6923	7.6744
Şirinevler	19.0689	11.4671
Turan	22.5588	12.9782
Yeni Mahalle	17.3614	9.45022
Yeşil Mahalle	18.75	8.4087
Yeşilyurt	23.5	13.9164
Yıldıztepe	21.1269	11.4349
Zafer	17.2068	10.4475
MİNİMUM DEĞER	15.75	3.1772
MAKSİMUM DEĞER	23.5	15.9705

Tablo 3 ve Tablo 4 yaş ortalaması ve yaşın standart sapması alınarak hesaplanmıştır. Aydın ve Nazilli'de yaşayan ve halk kütüphanesine kayıtlı bireyler, Aydın ve Nazilli Halk Kütüphanelerinden alınan kayıt bilgilerine göre mahalleler halinde gruplandırılmış ve daha sonra kayıt bilgilerindeki yaşlar hesaplanarak ortalamaları

alınmıştır. Değerlerin ortalamadan ne kadar uzaklaştığının ölçümünü bulmak için de standart sapmadan faydalanılmıştır.

Aydın'daki 22 mahalle için hazırlanan; yaş ortalamasının ve yaşın standart sapmasının kullanılarak oluşturulduğu Tablo 3'e göre; yaş ortalamasının minimum değeri 17.8571, maksimum değeri 28.7058 iken yaşın standart sapmasının minimum değeri 6.0670, maksimum değeri 15.4802 olarak bulunmuştur.

Tablo 4 ise Nazilli'de bulunan 19 mahallenin yaş ortalaması ve yaşın standart sapmasının kullanılarak hazırlanmıştır. Tabloya göre yaş ortalamasının minimum değeri 15.75, maksimum değeri 23.5 olup, yaşın standart sapmasının minimum değeri 3.1772, maksimum değeri 15.9705 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 5: Aydın ve Nazilli'nin Gelir Ortalaması, Uzaklık, Yaş Ortalaması, Üye/Nüfus ve Yaşın Standart Sapması

Sıra No	Mahalle Adı	Gelir	Uzaklık	Yaş Ortalaması	Üye / Nüfus	Yaşın Standart Sapması
1	Adnan Menderes	450	14.5	24.1818	0.0057	9.0060
2	Ata	300	15.7	21.9791	0.008	8.5589
3	Cuma	250	4.5	28.7058	0.0028	11.8203
4	Cumhuriyet	350	5.5	28.2631	0.0076	15.2616
5	Efeler	300	14.7	24.5	0.0041	11.9380
6	Fatih	250	14	24.6667	0.0005	12.7924
7	Girne	300	17.5	22.1914	0.0039	11.8002
8	Güzelhisar	300	5.3	22.8367	0.0049	9.22936
9	Hasan Efendi/Ramazan Paşa	350	4.2	27.7419	0.0057	12.9588
10	Ilıcabaşı	100	21	24.5	0.0031	6.53452
11	İstiklal	300	17.9	17.8571	0.0041	6.06708
12	Kemer	250	25.4	23.1052	0.0025	9.76187
13	Kurtuluş	400	4.8	24.8301	0.0035	13.3268
14	Köprülü/Veysi Paşa	200	7.2	28.0769	0.0023	15.0469
15	Mesudiye	270	11.2	24.0333	0.004	12.5436
16	Meşrutiyet	350	10.2	22.6282	0.0078	12.0853
17	Mimar Sinan	250	30.2	25.7333	0.003	15.4802
18	Orta	150	9	22.25	0.004	11.0399
19	Osman Yozgatlı	200	20.7	22.3793	0.0020	9.5894

20	Yedi Eylül	250	13.5	21.8909	0.005	9.6083
21	Zafer	350	6.8	24.2857	0.0088	14.2886
22	Zeybek	200	21.7	19.6667	0.0087	6.92820
23	Altıntaş	350	1.7	23.4285	0.006	15.9705
24	Aydoğdu	300	7.3	18.125	0.0064	7.72407
25	Cumhuriyet	250	12.7	20.0667	0.0056	9.9781
26	Çapahasan	150	26	16.2778	0.006	3.1772
27	Dumlupınar	150	24	15.7857	0.0077	6.9190
28	İstiklal	200	25.5	15.75	0.01	3.5707
29	Karaçay	250	20	17.1612	0.0075	5.5383
30	Kurtuluş	300	6.3	16.9230	0.0066	8.2555
31	Muammer Aksoy	100	17.7	21.5333	0.0044	9.3569
32	Pınarbaşı	200	17.5	19.5	0.0066	7.8937
33	Sanayi	100	27.6	16.2222	0.0047	3.9616
34	Sümer	150	33.4	19.6923	0.0038	7.6744
35	Şirinevler	300	18.2	19.0689	0.0046	11.4671
36	Turan	350	8.3	22.5588	0.0049	12.9782
37	Yeni Mahalle	300	15.4	17.3614	0.0053	9.4502
38	Yeşil Mahalle	200	13	18.75	0.005	8.40875
39	Yeşilyurt	100	21.7	23.5	0.0016	13.9164
40	Yıldıztepe	250	9.5	21.1269	0.0045	11.4349
41	Zafer	350	17.3	17.2068	0.0052	10.4475

Tablo 5'te Aydın ve Nazilli'deki toplam 41 mahallenin ev kiralari temel alınarak bulunan gelirleri, bu mahallelerin nüfusunun yoğun olduğu bölgelerinin kütüphaneye olan uzaklıkları, Aydın ve Nazilli Halk Kütüphaneleri'ne kayıtlı bireylerin yaş ortalamaları, kayıtlı bireylerin sayısının mahalle nüfusuna oranı ve kayıtlı bireylerin yaşlarının standart sapmaları toplu şekilde gösterilmiştir.

4.2. Regresyon Sonuçları

Tablo 6: Regresyon Sonuçları

Bağımlı Değişken: Mahalleden Kayıtlı Üye Sayısı/Mahalle Nüfusu		
	Katsayı	t-İstatistiği
Sabit	0,199	0,088
Gelir	0,294**	2,150
Uzaklık	-0,245**	-2,519
Yaş Ortalaması	-2,136***	-3,413
Nazilli	-0,095	0,553
F-İstatistik : 4,48		
Gözlem Sayısı : 41		
Düzeltilmiş R ² : 0,258		

** P<0,05

***P<0,01

Yapılan analize göre;

Gelirle kütüphaneye olan talep arasında doğru yönlü bir ilişki vardır. Gelirdeki %100'lük bir değişme talep miktarını %29,4 artırır. Gelir arttıkça kütüphaneye olan talebin arttığı gözlenmektedir. Buradan da geliri yüksek olan bireylerin daha yüksek bilinç düzeyine sahip olduğu sonucuna varılabilir. Geliri yüksek olan bireyler ulaşım maliyetlerine daha rahat katlanabilir ve aynı zamanda ulaşımında kendi olanaklarını da kullanabilir.

Taleple uzaklık arasında ters yönlü bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Uzaklıktaki %100'lük değişme talep miktarını %24,5 oranında azaltır. Bunun nedenleri arasında kütüphanelere ulaşımın zorluğu, ulaşım araçlarının fiyatları, ve insanlar için kütüphaneye gitmenin zahmetli bir iş olduğu sıralanabilir.

Yaş ortalamasıyla talep arasında ters yönlü bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Yaş ortalamasındaki %100'lük değişme talep miktarını %213 oranında azaltır. Bu da gençlerin yetişkinlere oranla boş zamanlarını kütüphanelerde daha çok geçirdiklerini ve kütüphane materyallerinden daha fazla faydalandıklarını gösterir.

Bölgesel kukla değişkeni ise Aydın Halk Kütüphaneleriyle Nazilli Halk Kütüphanelerine olan talepte önemli bir farklılığın olmadığını göstermektedir.

Düzeltilmiş R-kare yaklaşık olarak 0.30 bulunmuştur. Bağımlı değişkendeki varyasyonun yaklaşık yüzde 30'u seçilen bağımsız değişkenlerle açıklanmaktadır. Yatay kesit analizi yapılan bu çalışmada 41 gözlem sayısı için bulunan bu düzeltilmiş R-kare sonucu iyi bir istatistiktir. Bağımsız değişkenler de kukla değişken dışında istatistiksel olarak anlamlıdır ve beklenen veya açıklanabilecek işaretlere sahiptir. Durbin-Watson istatistik değeri ise her ne kadar burada rapor edilmediyse de, 1.80 bulunmuş olup, yatay kesit çalışmaları için beklenen bir sonuçtur. Bütün bu istatistikler seçilen modelin kötü olmadığına ilişkin sinyaller vermektedir. Bu çalışmanın daha büyük şehirlerde uygulanması, kullanılan veri sayısının çok olması nedeniyle, daha ilginç sonuçların bulunmasına yardımcı olabilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada toplumların gelişiminde önemli yeri olan ve bir kültür merkezi olarak kabul edilen halk kütüphanelerinin özellikleri, sorunları, dünyada ve Türkiye'deki durumu incelenip, Aydın İli ve Nazilli İlçesi'ndeki Halk Kütüphaneleri'nin talep fonksiyonu uzaklık, yaş ve gelir değişkenlerine göre belirlenip, analiz sonuçları ortaya konmuştur.

Talep fonksiyonunda; gelir, yaş ortalaması ve uzaklık değişkenler olarak belirlenmiştir. Özellikle uzaklığın talep üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Gelirle kütüphaneye olan talep arasında doğru yönlü bir ilişki vardır. Gelirdeki %100'lük bir değişme talep miktarını %29 artırır.

Taleple uzaklık arasında ters yönlü bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Uzaklıktaki %100'lük değişme talep miktarını %24,5 oranında azaltır.

Yaş ortalamasıyla talep arasında ters yönlü bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Yaş ortalamasındaki %100'lük değişme talep miktarını %213 oranında azaltır.

Bölgesel kukla değişkeni ise Aydın Halk Kütüphaneleriyle Nazilli Halk Kütüphanelerine olan talepte önemli bir farklılığın olmadığını göstermektedir.

Aydın ve Nazilli Halk Kütüphaneleri'ndeki yöneticilerle yapılan görüşmelerin sonucunda; halk kütüphanelerini çoğunlukla genç, okul çağındaki bireylerin özellikle okul döneminde olup, ödev hazırlamak amacıyla tercih ettiği görülmektedir. Kütüphanelerin yalnızca kitap deposu olarak değil de gerçek anlamda kültür merkezi haline getirildiği sürece, binalar köhnelik ve yıpranmışlıktan kurtulup, okuma salonları, insanların rahatlıkla bilgi paylaşımında bulunabilecekleri ve farklı sosyal aktivitelerin yapılabileceği mekanlar haline getirilebildiği ölçüde, kütüphane materyali olarak yalnızca eski kitaplarla sınırlı kalınmayıp güncel yayınlarda takip edilebildiği oranda, çağın gereklerine uygun olarak teknolojik donanım sağlanabildiği takdirde kütüphaneye olan talebin artacağı yine kütüphane yöneticileri tarafından ifade edilmiştir.

Ayrıca kütüphaneye ulaşım, talebi etkileyen önemli bir faktör olarak kabul edildiğinden kütüphaneler sabit bir mekan değil de haftanın belli saatlerin de gezici kütüphaneler şeklinde hizmet verse, ulaşım problemi olan insanların kütüphaneye olan talebinin arttığı görülecektir.

Çalışmada Aydın ve Nazilli Halk Kütüphaneleri ile sınırlı kalınmayıp, ileride çalışmaya Aydın'ın halk kütüphaneleri olan diğer ilçeleri de eklenerek "Aydın ve İlçelerinin Halk Kütüphaneleri'nin Talep Fonksiyonu" şeklinde daha kapsamlı bir araştırma yapılabilir. Orta ölçekli kütüphane ve orta ölçekli şehirler değil de büyük ölçekli kütüphaneler ve büyük şehirler incelenirse üye sayısının çok olması ve uzaklığın daha çok değişkenlik göstermesi nedeniyle daha anlamlı sonuçlar bulunabilir. Büyük ölçekteki şehirler kullanıldığında talep fonksiyonuna eğitim, halk kütüphanelerine olan alternatif yerler, internet kafeler gibi daha farklı değişkenler konulabilir. Halk kütüphanelerine kayıtlı üyelerle anket çalışması veya doğrudan doğruya görüşme yaparak kütüphanelerin kullanıcılar açısından durumu değerlendirilebilir.

Toplumun bilgilendirilmesinde en önemli araçlardan birisi olan Halk Kütüphanelerinin yasal, idari, mali ve teknik düzenlemeleri hızla gerçekleştirilerek çağdaş bilgi paylaşımı sağlanmalıdır. Bulunmuş olduğu yörenin halkına hizmet vermek amacıyla kurulmuş olan halk kütüphaneleri, bir kültür merkezi olma, toplumda kitap okuma ve bilgi edinme bilincini geliştirme işlevlerini yerine getirmeli, belirlenen amaçlar doğrultusunda çalışmalarını yürütmelidir (Bilar,1999:613). Halk kütüphanelerinin işlevlerini yerine getirebilmesi için;

- Koleksiyonu
- Donanımı
- Kültürel ve sosyal etkinlikleri
- Personeli ile halkla bütünleşebilmelidir.

a. Koleksiyon ve Durumu: Halk kütüphaneleri mevcut olan her türlü güncel bilgiyi kullanıcılarına sunmak üzere toplayıp derleyerek koleksiyonunu zenginleştirmek için çalışmalıdır.

Bulunmuş olduğu yöre halkına hizmet vermeyi amaçlayan halk kütüphaneleri “*Yerel Bilgi Merkezleri*” konumundadır. Bu “*Yerel Bilgi Merkezleri*”nin oluşturulabilmesi için de her halk kütüphanesi bulunmuş olduğu yörenin kültür, sanat, eğitim, teknoloji, ekonomi, turizm, sosyal yapı ve özellikleri konusundaki her türlü bilgi ve belgelerini “*Yerel Bellek*” adı altında düzenli olarak toplayıp derleyerek kullanıcıların istifadesine sunmalıdır. Halk kütüphanesinin kullanılmasının sağlanması için temel şartlardan birisi de okuyucunun her aradığı bilgiye ulaşılabilir olmasıdır (<http://kygm.kulturturizm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 26.05.2006).

Kütüphane koleksiyonunun nitelikli zenginleşmesi ve halkın bilgi edinme özgürlüğü önündeki bu engeller kaldırıldığında kütüphane okuyucusunun sayısının artacağı ve dolayısıyla halkın bu halk kütüphaneleri aracılığı ile bilgilenmesi sağlanmış olacaktır. Bunun için “*Yerel Belleğin*” oluşturulması, koleksiyonun nitelik ve nicelik yönüyle ve güncelliği ile zenginleştirilmesi gerekmektedir. Bunun içinde Bakanlıkça kütüphanelere süreli ve süreli olmayan yayınların satın alınması için ayrılan ödeneğin tamamı veya bir bölümü halk kütüphaneleri müdürlükleri emrine tahsis edilmeli ve yörede oluşturulacak olan satın alma komisyonları eliyle yöre halkının ihtiyaç duyduğu kaynakların kütüphanelere satın alınması gerçekleştirilmelidir (<http://kygm.kulturturizm.gov.tr>).

b. Kütüphane Donanımı: Yöre halkının her türlü güncel bilgiyi edinmesi için gerekli koleksiyon çalışmalarını yürüten kütüphane yöneticileri koleksiyonlarını okuyucuyla buluşturmak için gerekli donanımlarını gerçekleştirmek zorundadır.

Gençleri yoğun olarak kütüphaneye çekmek için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Gençler daha çok kendi başlarına kalabilecekleri rahat bir atmosfer bulurlarsa kütüphaneyi sürekli kullandıkları gözlenmiştir. Kütüphanecilikte yeni bir eğilim gençlere kütüphaneyi bir “*Buluşma Yeri*” olarak sunmak ve onları bu yolla çekmektir. Kütüphanede buluştuktan sonra başka yerlere (oyun salonları vb.) gitmemeleri için de çeşitli imkanlar sağlanmaktadır. Örneğin amatör video yapımı, bilgisayarla satranç oyunları, amatör kitap

yapımı bu arada sayılabilir. Ayrıca iklimi elverişli olan yörelerde açık havada “*Park Kütüphanesi*” biçiminde ya da Hamburg’da Alster Nehri’ndeki gezi vapurlarında denendiği gibi gençlere yönelik çeşitli etkinlikler düzenlenerek, kütüphanecilik bölümü öğrencilerinin katkılarıyla, gençler okumaya teşvik edilmektedirler.

c. Kültürel ve Sosyal Etkinlikler: Toplumun bilgilendirilmesinde önemli rol oynayan kültürel ve sosyal faaliyetlere gereken önemi vermeli, bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için gerekli maddi ve manevi desteğin bir kısmı bakanlıkça sağlanmalı ve personel bu alanda yoğun çalışmalar yapmalıdır.

Kütüphane toplumu etkilediği gibi toplum da kütüphaneyi etkiler: Yörenin, bölgenin çeşitli sanat kuruluşlarıyla işbirliği yapılarak çeşitli konularda sergiler açılabilirdiği gibi yörenin tanınmış genç sanatçılarına çeşitli etkinlikler için olanak tanınabilir.

- Yörede yaşayan yada ulusal düzeyde tanınmış yazarlarla söyleşiler düzenlenebilir yada onların kendi eserlerini kendilerinin okuyuculara tanıtımları sağlanabilir.
- Çeşitli konularda (edebiyat, sanat) filmler gösterilmeli. Böylece kitabın dışındaki medyalarla halka ulaşılmaya çalışılmalıdır.
- Belirli bir konuya ilişkin olarak sergilenen kitapların ödünç verilebilmesi böylece okuma hevesinin körüklenmesi yoluna gidilebilir.
- Okuyucular kendileri roman, şiir, tiyatro eseri vb. yazmaya özendirilebilir.
- Genç tiyatro oyuncularına vb. sanatlarını sergileyebilme olanağı verilebilir.
- Belirli bir konu üzerinde kentte buluna diğer kültür kurumlarıyla işbirliği yapılarak çeşitli etkinlikler düzenlenebilir.
- Etkinliklere yazın da devam edilmeli ve kışın çeşitli nedenlerle katılamayanların ilgisi çekilmeye çalışılmalıdır.
- Konserler verilebilir.

- Konferanslar verilebilir (Sağlamtuñ,1994:151-152)

Amaç, kütüphaneyi kentin kültür merkezi haline getirmek olmalı, kültürel ürünlerin sergilenip, sahneye konulup, film olarak gösterildiği gibi, bunların halk tarafından yaratılması için de olanaklar sağlanmalıdır.

d. Personel: Halk kütüphanelerinin halk için önemine gerçekten inanılıyorsa, kütüphanecilik eğitimi görmüş kişileri buralara çekmek gerekir. Yoksa doğan boşluğu birileri doldurur ve bu alanda ileriye dönük bir adım atılamaz. “*Her kuruluş çalıştırdığı personel kadar iyidir*” ilkesine inanılıyorsa bu konuya gereken önem verilmelidir.

Halk kütüphanelerince toplumun bilgilenmesi yönünde yapılacak olan her türlü plan ve projenin personel tarafından uygulamaya konulacağı düşünüldüğünde gerek kütüphaneci gerekse idari personelin en az üç yılda bir “*Hizmetiçi Eğitimi*”nden geçirilmesi gerekmektedir. Halk kütüphanelerindeki koleksiyonun okuyucuya tanıtılması ve okuyucunun kütüphanede yönlendirilmesi, eğitilmiş, kültürlü ve güler yüzlü personel eliyle sunulması halk kütüphanelerine gelecek okuyucu sayısını artıracak, hizmetin kalitesini yükseltecektir. Toplumun bilgilenmesine yönelik halk kütüphanelerinin yukarıdaki işlevlerini gerçekleştirebilmeleri için öncelikle mesleki standartların belirlenmiş, uluslar arası hizmet standartlarına dayalı yasal düzenlemeler ile stratejik planların gerçekleştirilmesi ve ulusal bilgi politikası ile halk kütüphanesi politikasının belirlenmesi gerekmektedir. Halk kütüphaneleri hizmetleri, merkez, şube ve gezici kütüphane sistem bütünlüğünde düşünülmeli, şehir merkezinden kırsal kesime kadar her köşedeki halkın bilgilenmesi sağlanmalıdır (<http://kygm.kulturturizm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 26.05.2006).

Değişen şartlar içinde etkisiz ve yetersiz kalan kütüphaneler, bunalımı aşmanın yolunu aramış ve bulmuşlardır. Bu “*kütüphaneler arası iş birliği*”dir. İşbirliği, aynı yönetime bağlı olmayan birden çok kurumun çeşitli olanaklarından yararlanmalarıdır. Halk kütüphaneleri , hem bölgelerinde bulunan başka kütüphaneler , hem de hastane, cezaevi, okul, vb. kuruluşlarla sürekli bir işbirliği içinde olurlarsa toplum bu kurumların hizmetlerinden daha çok yararlanır (Ersoy,1998:436). Bu şekilde, hizmetlerin paylaşılması

suretiyle, zorlukların üzerinden gelinebileceği düşünölmüştür. Dünyanın gelişmiş, zengin ölkelerinde kütüphaneler arası işbirliği uygulanmaktadır.

Kütüphaneler arası işbirliğinin amaçları şöyle özetlenebilir:

- Hizmetlerin maliyetinde ve görevlilerde tasarruf,
- Hizmetlerin niteliđinin yükseltilmesi,
- Okuyucular için daha geniş bir yararlanma ortamının meydana getirilmesi
(Sefercioğlu,1999:111)

ÖZET

Halk kütüphaneleri cins, yaş, ırk, milliyet, din, dil, eğitim, kültür, sosyo-ekonomik düzey ve politik fark gözetmeksizin, kültür ve bilgiyi ücretsiz olarak insanların faydalanmasına olanak sağlayan, toplumla bütünleşerek, toplumun ekonomik, sosyal, eğitsel, kültürel ve teknik alanda kalkınmasına yardımcı olan demokratik kuruluşlardır.

Bilgi çağı, bilgi toplumu gibi terimlerin sıkça kullanıldığı bu çağda, bilginin paylaşımı ve toplumdaki bireylere arzu edilen yaygınlıkta, eşitlikte ve nitelikte ulaştırılması söz konusu ise; eğitim, kültür ve bilgi aktarımında bir demokratik kuruluş olarak tanımlanan halk kütüphanelerinin günümüzde haklı yerini alması zorunluluk haline gelmiştir.

Çağdaş anlamda halk kütüphanelerinin ortaya çıkışı Sanayi Devrimi ile 1850'lerde İngiltere'de olmuştur. Toplumdaki ahlaksal bozuklukların engellenmesi, boş zamanların değerlendirilmesi ve çalışan sınıfların kendilerini geliştirebilmelerine katkıda bulunulması halk kütüphanelerinin kuruluş nedenleri arasındadır. Ülkemizde ise kütüphanecilik kavramının çok eskilere dayanmasına rağmen halk kütüphanesi Cumhuriyet'ten sonra işlevsel olarak ele alınmıştır.

Kütüphaneler okuyucu ve araştırmacılarına hizmet vermek için var olan kuruluşlardır. Bu yüzden kütüphane gerek donanımı gerekse personeliyle okuyucuları kütüphaneye çekebilecek kapasitede olmalıdır. Toplumdaki bireylerin kolayca ulaşabilecekleri, hizmetlerinden en rahat ve kolay biçimde yararlanabilecekleri, kendilerini evlerinin atmosferi içinde hissedebilecekleri, geleni bunaltmayan, çağıran ve çeken bir hizmet yeri, yararlanacakların ilgi, istek ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelik ve nicelikte, sürekli olarak yenilenen bir koleksiyon ve güncel tutulan bir materyal kapasitesi; kütüphanenin teknik hizmetlerini en iyi şekilde devam ettiren, okuyucularla olan hizmet ilişkilerini güler yüzle ve başarı ile gerçekleştiren, insanları ve mesleğini seven kişilerden oluşan personeli, hizmetlerin başarılı olarak sürdürülmesini destekleyecek yeterlilikte bir bütçesi; kütüphanenin başarılı hizmet sunması ve hizmetini yaygınlaştırmasını olumlu yönde etkileyecek, kütüphaneden yararlanmayı özendirecek başlıca etmenlerdir.

Halk kütüphaneleri kendilerini oluşturan toplumun özelliklerini yansıtır. Dünyadaki gelişmiş ülkelerde bulunan halk kütüphaneleri, diğer kamu kuruluşları gibi toplumda hak ettiği yeri almıştır. Artık Türkiye’de de halk kütüphanelerine olan ihtiyacın farkına varılmıştır. Toplumun bilgilenmesinde bir kültür merkezi olarak kabul edilen halk kütüphanelerinin öneminin ve hizmetlerinin kalitesinin artırılması amacıyla ciddi boyutta çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bunun için; kütüphanelerinin çok sınırlı olan mali kaynakları artırılmaya çalışılmış, binalar okuyucunun ilgisini çekecek şekilde yeniden yapılandırılmış, sadece okuma salonları olan binalar yerine insanların sohbet edebilecekleri, bilgi paylaşımlarında bulunabilecekleri ve çeşitli sanatsal faaliyetlerde bulunabilecekleri bir bilim merkezi haline getirilmeye çalışılmış, okuyucuların elektronik ortamdan faydalanabilmeleri için kütüphanelerde bilgisayar donanımları sağlanmış, çağın teknolojik özelliklerine uygun olarak kütüphane materyallerini zenginleştirme yoluna gidilmiş ve kütüphanede yol gösterici olan memurların özellikle kütüphanecilik alanında eğitim görmüş bireyler arasından seçilmiş olması bilincine varılmıştır.

Bu çalışmada Aydın İli’nin ve nüfusunun ve buna bağlı olarak kütüphane talebinin diğer ilçelere oranla daha yoğun olduğu Nazilli İlçe’sinin halk kütüphaneleri nitelik ve kayıtlı üye sayısı bakımından incelenerek, kütüphaneye gelen bireylerin talep fonksiyonu oluşturulmaya çalışılmıştır.

Talep fonksiyonunda; gelir, yaş ortalaması ve uzaklık değişkenler olarak belirlenmiştir. Talebin, yaş ortalaması ve uzaklıkla ters orantılı, gelire doğru orantılı olduğu sonucuna varılmıştır. Bireylerin gelirlerinin artışıyla kütüphaneye olan talep artarken, yaş ortalamasının yüksek olması ve uzaklık kütüphane talebini azalttığı gözlenmiştir.

SUMMARY

Without segregation of gender, age, race, religion, language, education, culture, socioeconomic level and political status, public libraries are democratically institutions which became united with the community and the assists the communities economical, social, educational, cultural and technical developments.

The terms like science era and science community which are used frequently in our period and if the knowledge sharing and the transportation of equally, qualified and required widespread to the individuals in the community is in question , nowadays the public libraries are obliged to become a right place as a democratically education, culture and science transfer institution.

In modern meaning the appearing of public libraries occurs with the industrial revolution in the 1850 in England. The prevention of ethnical collapse in the community, to utilize the waste time and to improving the working staff are some of the reason of foundation public libraries. Although the library concept in our country is very old the public libraries has become a functional meaning after the foundation of the republic.

Libraries are institutions which are existing for readers and assisting for their researching. Therefore to attract the readers, libraries should have the capacity whether with its equipment or staff. The main criteria of libraries are that the individuals in the community should easily reach it, should get a comfortable and easy service, and should feel like in their own home. It should be an attractive service place which will answer the visitors interest, requirements and necessity with in quality, continuously renewed collection and current material. The staff in the library should serve the readers with smiley face and with success, the staff should be chosen from humanist person who loves their work. Also the library should have enough budgets to continue its service successfully. These matters will improve the service success and the extension in a positive way.

Public libraries are reflecting the features of the community who was formed it. The public libraries in developed countries on the world get the deserved place in community

like other public institutions. Now in Turkey the necessity of public libraries became aware. The importance and the development of service quality of public libraries, which are accepted as cultural centers for the society's communication, in this regard a serious operation for developing has been began. It is worked on the increase for the limited exchequer for libraries; the buildings were renewed to attract the readers, the halls which were used only for reading were tried to changed to places for chatting, knowledge sharing and art activities. The libraries were equipped with computers for readers utility, modern technological library materials were placed and the staff were chosen especially from persons who get the graduation for library service.

The population of province Aydin and in connection to library demand of Nazilli library according the quality and members numbers which denser compared to other districts has been examined. So the work of demand function has been generated.

As for demand function variable income, age average and distance are determined. At the result it can be declared that the demand belong an inverse proportion according age average and distance and right proportion according the income. It was observed that the demand to libraries are growing with the increasing of individuals income, with the high age average and long distance to the library the demand to libraries has decreased the interest.

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez çalışmam süresince hiçbir zaman emeğini ve desteğini esirgemeyen danışmanım sayın Yrd. Doç. Dr. Sacit Hadi AKDEDE' ye teşekkürlerimi sunarım. ODESA Dış Ticaret' teki ortaklarıma, canım dostum Mehtap AKSU' ya, sayın Gülhan Solak BEKTAŞ' a, sayın Yrd. Doç. Dr. Necmiye CÖMERTLER' e, sayın Arş. Gör. Hakan HOTUNLUOĞLU' na, sayın Arş. Gör. Yasin ACAR' a, sayın Arş. Gör. Halil UÇAL' a ve sayın Arş. Gör. Algın OKURSOY' a teşekkür ederim. Tüm eğitim ve öğretim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen annem Gülay SALUR' a, babam Ramazan SALUR' a ve uzakta yaşamasına rağmen varlığını hep yanımda hissettiğim canım ağabeyim Kadir SALUR' a sonsuz sevgilerimi sunarım. Bu çalışmanın yapılması ve sonuçlandırılması sürecinde birçok sıkıntıyı ve mutluluğu benimle paylaşan herkese çok teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

- AABØ. S.. 2005. Valuing The Benefits Of Public Libraries. *Information Economics and Policy* 17: 175-198.
- AKDEDE. S.H. and KAZANCOGLU. Y.. 2006. Efficiency in Turkish State Libraries A Data Envelopment Analysis Application
- ALKİN.E. ve YILDIRIM.K. ve ÖZER.M (Edt. ŞIKLAR.İ.).2003. İktisada Giriş. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir. 482 s.
- APTE. U.M. and MASON. F.M.. 2006. Analysis and Improvement of Delivery Operations at the San Francisco Public Library. *Journal of Operations Management* 24: 325–346
- BARBER. E. and PISANO. S. and D’ALESSANDRO. S. and ROMAGNOLI. S. and PARSIALE. V and GREGUI. G..2006. Information Society and Information Technology: The Situation Of The Public Libraries In Buenos Aires City And Surrounding Areas, Argentina. *The International Information & Library Review* 38: 1–14
- BITTLINGMAYER. G.. 1992. The Elasticity Of Demand For Books, Resale Price Maintenance And Lerner Index. *Journal of Institutional and Theoretical Economics* 148: 588-606
- BİLAR. E..1999. Toplumun Bilgilendirilmesinde Halk Kütüphanelerinin Rolü. (in Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü ve Yarını.... Türk Kütüphanecilik Derneği Kuruluşunun 50. Yılı Uluslararası Sempozyum Bildirileri. 17-12 Kasım 1999. Ed. Ö. BAYRAM ve E. ERKAN ve T. GÜLLE ve D. BAYIR TOPLU ve M. TOPLU ve E. YILMAZ). Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları: 32. Ankara. 613-20 s.
- BOTERA. J. and WEDEL. T.M.. 2005. User Categorization Of Public Library Collections. *Library & Information Science Research* 27: 190–202

- CHARLENE. L. and HOWAYA M., 2002. . Information Technology in Public Libraries in Kuwait: A First Study. Intl. Inform. & Libr. Rev. 34:289-308
- DİNLER. Z.,2000. İktisada Giriş. Ekin Kitabevi. Bursa. 525 s.
- ERSOY,O.,1999. Halk Kütüphaneleri. (in Kütüphaneciliğimizde 40 Yıl. Ed. D. ATILGAN) Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları: 28. Ankara. 433-437 s.
- FITCH. L. and WARNER. J.,1998. Dividends: The Value of Public Libraries in Canada. Managing Library Finances Volume 11-Number4: 158-179
- FORREST. D., GRIME. K. and WOODS. R.,2000. Is It Worth Subsidizing Regional Reportary Theatre? Oxford Economic Papers 52:381-397
- FRASER. B.T., NELSON. T.W. and MCCLURE. C.R., 2002. Describing The Economic Impacts And Benefits Of Florida Public Libraries: Findings And Methodological Applications For Future Work. Library & Information Science Research 24: 211–233
- GHOSH. M., 2006. Role of Indian Public Libraries to Increase The Awareness of The Community on HIV/AIDS. The International Information & Library Review 2:56-63
- HJORT-ANDERSEN. C., 2000. A model of the Danish Book Market. Journal of Cultural Economics 24: 27-43
- JULIENA. H., REEGAN. T. and BREUB. D., 2005. Instructional Practices In Canadian Public Libraries. Library & Information Science Research 27: 281–301
- KARAKAŞ. S., 1996. Kütüphanelerde Politikaların Geliştirilmesi. (in Türkiye’de Bilgi Merkezlerinin Yönetimi ve Sorunları Sempozyumu. 7 Mart 1996. Ed. D.ATILGAN ve S.ARSLANTEKİN). AÜ Basımevi. Ankara. 13-19 s.
- KARGBO. J.A., 2005. Managing Indigenous Knowledge: What Role For Public Librarians In Sierra Leone?. The International Information & Library Review 37: 199–207

- KESEROĞLU. H.S.. 2000. Türkiye’de Kütüphane Kültürü. (in Türkiye’de Kütüphane ve Enformasyon Bilimi’nin Kurumsal Gelişimi. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü’nün Kuruluşu’nun 36. Yılı Anısına Düzenlenen Sempozyum Bildirileri 11-12 Mayıs 2000. Ed. A. YONTAR). Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları. İstanbul. 90-97 s.
- LOCHER. L.. 2005. Public Library Fees in Germany. *Journal of Cultural Economics* 29: 313–324
- LØYLAND. K. and RINGSTAD. V.. 2006. Quasi-Demand Functions for Norwegian Local Public Library-Services. Paper to be presented at the 14th International Conference An Cultural Economics Vienna, Austria.
- MATTHEWS. J.R.. 2004. *Measuring for Results; The Dimensions of Public Library Effectiveness*. CT: Libraries Unlimited. 240 pp.
- MOORE. N.. 2004. Public Library Trends. *Cultural Trends* Vol. 13(1), No. 49: 27–57
- OH. D.G.. 2003. Complaining Behavior of Public Library Users in South Korea. *Library & Information Science Research* 25: 43–62
- ÖZGÜVEN.A..1997. *İktisat Bilimine Giriş*. Filiz Kitabevi. İstanbul. 522 s.
- PALMER. E.S.. 1981. The Effect Of Distance On Public Library Use: A Literature Survey. *Library Research* 3: 315-354
- PARASIZ.İ..1996. *İktisada Giriş*. Ezgi Kitabevi. Bursa. 507 s.
- PRIETO-RODRIGUEZ. J., JORDAN D.R. and SANZ-SANZ J-F.. 2004. Is A Tax Cut On Cultural Goods Consumption Actually Desirable? A Micro Simulation Analysis Applied To Spain. Paper presented at the AEA conference on the econometrics for cultural goods, Padova, April 22-23.
- RASMUSSEN. C.H. and JOCHUMSEN. H.. 2003. Strategies For Public Libraries In The 21st Century. *The International Journal of Cultural Policy* 9 (1): 83–93

- SAARTI. J.. 2002. Consistency Of Subject Indexing Of Novels By Public Library Professionals And Patrons. *Journal of Documentation* 58: 49–65.
- SAĞLAMTUNÇ. T..1994. Halk kütüphaneciliğinde Gelişmeler ve Türkiye. (in Çağdaş Kütüphanecilik ve Düşünce Özgürlüğü Üzerine...). Avcı Ofset. İstanbul. 101-119 s.
- SAĞLAMTUNÇ. T..1994. Toplumun Kültürel Kalkınmasında Halk Kütüphanelerinin Rolü. (in Çağdaş Kütüphanecilik ve Düşünce Özgürlüğü Üzerine...). Avcı Ofset. İstanbul. 149-153 s.
- SAĞLAMTUNÇ. T..1997. Ulusal Bilgi Politikası ve Bilgi Merkezi Olarak Halk Kütüphanesi. (in 33. Kütüphane Haftası Bildirileri. 31 Mart-6 Nisan 1997. Ed. B. YILMAZ). Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları: 25. Ankara. 31-36 s.
- SEFERCİOĞLU. N.. 1999. Halk Eğitimi ve Modern Kütüphanecilik (in ARAYIŞ: Kütüphanecilik ve Kütüphaneler Üzerine Görüşler ve Düşünceler 310). Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları: 30. Ankara. 89-119 s.
- SEYİDOĞLU.H..1997. Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı. Güzem Yay. No:13. İstanbul. 288 s.
- SHUVA. N.Z.. 2005. Implementing Information and Communication Technology In Public Libraries of Bangladesh. *The International Information & Library Review* 37: 159–168
- TAVACI. Y.. 1999. Halk Kütüphaneciliğimizin Dünü, Bugünü ve Yarını. (in Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü ve Yarını.... Türk Kütüphanecilik Derneği Kuruluşunun 50. Yılı Uluslararası Sempozyum Bildirileri. 17-12 Kasım 1999. Ed. Ö. BAYRAM ve E. ERKAN ve T. GÜLLE ve D. BAYIR TOPLU ve M. TOPLU ve E. YILMAZ). Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları: 32. Ankara. 572-578 s.

- TURGUT. B.. 1996. Değişen Dünyada Eğitimin ve Kütüphanelerin Önemi. (in Türkiye’de Bilgi Merkezlerinin Yönetimi ve Sorunları Sempozyumu. 7 Mart 1996. Ed. D.ATILGAN ve S.ARSLANTEKİN). AÜ Basımevi. Ankara. 42-45 s.
- TÜRKAY.O.. 2002. Mikroiktisat Teorisi. İmaj Yayıncılık. Ankara. 330 s.
- TÜTÜNCÜ. A.T..1996. Halk Kütüphaneleri ve Yerel Yönetimler. (in Türkiye’de Bilgi Merkezlerinin Yönetimi ve Sorunları Sempozyumu. 7 Mart 1996. Ed. D.ATILGAN ve S.ARSLANTEKİN). AÜ Basımevi. Ankara. 28-34 s.
- USHERWOOD. B..1996. The Public Library Paradox: An International Perspective (in 33. Kütüphane Haftası Bildirileri. 31 Mart-6 Nisan 1997. Ed. B. YILMAZ). Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları: 25. Ankara. 144-155 s.
- VAN HOUSE. N.A.. 1983. Time Allocation Theory Of Public Library Use. Library and information Science Research 5: 365-384
- WADE. M.. 1995. Public Libraries in the United Kingdom: Some Recent Developments. (in 33. Kütüphane Haftası Bildirileri. 31 Mart-6 Nisan 1997. Ed. B. YILMAZ). Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları: 25. Ankara. 158-172 s.
- YILMAZ. B.. 2000. Türk Toplumunun Halk Kütüphanesi Kültürü: Ankara’da Oturanlar Üzerine Bir Araştırma. (in Türkiye’de Kütüphane ve Enformasyon Bilimi’nin Kurumsal Gelişimi. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü’nün Kuruluşu’nun 36. Yılı Anısına Düzenlenen Sempozyum Bildirileri. 11-12 Mayıs 2000. Ed. A. YONTAR). Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları. İstanbul. 98-107 s.
- YILMAZ. B..1999. Halk Kütüphanesinin Toplumsal Kaynakları Üzerine Bazı Saptamalar: Bir Giriş. (in Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü ve Yarını.... Türk Kütüphanecilik Derneği Kuruluşunun 50. Yılı Uluslararası Sempozyum Bildirileri. 17-12 Kasım 1999. Ed. Ö. BAYRAM ve E. ERKAN ve T. GÜLLE ve D. BAYIR TOPLU ve M. TOPLU ve E. YILMAZ). Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları: 32. Ankara. 544-562 s.

BİLAR,E.. Toplumun Bilgilenmesinde Halk Kütüphanelerinin Rolü.

<http://kygm.kulturturizm.gov.tr/edirnehalk/kitap6.htm> (26.05.2006)

DENER, R.. Haberler.

<http://zaman.com.tr/?hn=238946&bl=haberler&trh=20051812> (03.01.2006)

ÖZDEMİRÇİ, F.. Halk Kütüphanelerinin Mali Kaynaklarını Geliştirme Yolları,

www.humanity.ankara.edu.tr/bilgibelge/ogrelfiles/fo/9000001.doc.

(17.02.2006)

YILMAZ, B ve AKMAN, İ.. Yerel Yönetimler ve Halk Kütüphaneleri: Almanya Örneği

ve Türkiye Üzerine Bazı Değerlendirmeler.

www.library.itu.edu.tr/ilipg/BYILMAZ-BILGI-UNIV-POSTER-resimsiz.doc

(28.03.2006)

12 Ways Libraries Are Good for the Country

<http://www.ala.org/ala/alonline/selectedarticles/12wayslibraries.htm>

(01.04.2006)

ÖZGEÇMİŞ

Sultan SALUR, 23 Kasım 1981 tarihinde Aksaray’da doğdu. İlk-Orta-Lise öğrenimini Nazilli’de tamamladı. 2003 yılında Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü’nden mezun oldu. 2004 yılında Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı’nda yüksek lisansa başlamıştır.